

ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ – ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΝ, ΜΕ ΘΕΜΑ: «ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΕΚΥΨΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ», ΠΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕ Η ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΚΑΙ ΕΛΑΒΕ ΧΩΡΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΜΕΣΩ Ε –PRESENCE, ΣΤΙΣ 11 – 12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2021

ΤΙΤΛΟΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ: ΤΑ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΕΚΥΨΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΚ ΠΕΡΙ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΣΤΕΡΗΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΠΟΙΝΗΣ (ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΕΚΕΙΝΑ ΠΟΥ ΑΝΑΦΥΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ Ν. 4855/2021)

Πανταζής Βρυγιώτης

Δικηγόρος, Δ.Ν.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ

I. Εισαγωγικά*	4
II. Τα βασικότερα ζητήματα που προέκυψαν από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου ΠΚ και εκείνα που αναφύονται από τη θέση σε ισχύ του Ν. 4855/2021.	5
1. Ακολουθούμενη μεθοδολογία κατά την εφαρμογή των διατάξεων	5
2. Μεθοδολογία επίλυσης ζητημάτων διαχρονικού δικαίου	7
3. Επιμέρους ζητήματα	11
3.1. Άρθρο 99 ΠΚ	11
Ζήτημα 1 ^ο : Αποσυνδέεται το ποινικό μητρώο από τη χορήγηση της αναστολής;	11
Ζήτημα 2 ^ο : Ποιές είναι οι προϋποθέσεις χορήγησης της αναστολής για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν την 01.07.2019; (Σύγκριση άρθρου 99 προΐσχ. ΠΚ με άρθρο 99 Ν. 4619/2019)	12
Ζήτημα 3 ^ο : Ποιές είναι οι προϋποθέσεις χορήγησης της αναστολής, μετά την τροποποίηση που επήλθε στη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ, με το άρθρο 9 Ν. 4855/2021; (αναφυόμενο ζήτημα διαχρονικού δικαίου)	13
Ζήτημα 4 ^ο : Ζητήματα που πηγάζουν από την επαναφορά του ύψους των προηγούμενων αμετάκλητων καταδικών ως τυπική προϋπόθεση για τη χορήγηση της αναστολής με το Ν. 4855/2021.	15

Ζήτημα 5 ^ο : Ποιό είναι το σημείο αφετηρίας του χρόνου δοκιμασίας, στην περίπτωση της διάταξης του άρθρου 99 ΠΚ;	18
Ζήτημα 6 ^ο : Η διαδικασία σε περίπτωση παραβίασης των όρων.	19
Ζήτημα 7 ^ο : Ακολουθούμενη μεθοδολογία σε περίπτωση μη χορήγησης της αναστολής για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν τη 01.07.2019.	21
3.2. Άρθρο 100 ΠΚ	22
Ζήτημα 1 ^ο : Εκτελείται άμεσα το τμήμα της ποινής, που διέταξε το Δικαστήριο να μην ανασταλεί αλλά να εκτελεστεί; (αναφερόμενο ζήτημα διαχρονικού δικαίου)	22
Ζήτημα 2 ^ο : Επιτρέπεται μετατροπή ή αναστολή του μέρους της ποινής που αποφάσισε το δικαστήριο να εκτιθεί;	24
Ζήτημα 3 ^ο : Επιτρέπεται η συμμετοχή του μη ανασταλέντος τμήματος μιας ποινής που έχει μερικώς ανασταλεί με βάση τη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ στο σχηματισμό συνολικής ποινής, με άλλες αποφάσεις που εκκρεμούν προς εκτέλεση;	24
Ζήτημα 4 ^ο : Η σχέση ανάμεσα στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ και του άρθρου 105B ΠΚ. Είναι νοητή η συνύπαρξη των θεσμών της μερικής αναστολής και της απόλυσης υπό όρο;	25
Ζήτημα 5 ^ο : Εφόσον γίνει δεκτή η άποψη ότι στην περίπτωση της μερικής αναστολής, επιτρέπεται απόλυση υπό όρο, τότε θα χωρεί ευεργετικός υπολογισμός;	28
Ζήτημα 6 ^ο : Ζήτημα διαχρονικού δικαίου που αναφέρεται από τη ρητή απαγόρευση της απόλυσης υπό όρο στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ, μετά την τροποποίησή της με το άρθρο 10 του Ν. 4855/2021.	28
Ζήτημα 7 ^ο : Η σχέση ανάμεσα στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ και εκείνη του άρθρου 105 ΠΚ. Είναι νοητή η συνύπαρξη των θεσμών της μερικής αναστολής και της κατ' οίκον έκτισης της ποινής;	30
Ζήτημα 8 ^ο : Ποιό είναι το σημείο αφετηρίας του χρόνου δοκιμασίας στην περίπτωση του 100 ΠΚ;.....	31
Ζήτημα 9 ^ο : Επιβαλλόμενες ποινές φυλάκισης ύψους τριών έως πέντε ετών, για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν την 01.07.2019. Προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 100 προΐσχ. ΠΚ (αναστολή υπό επιτήρηση).	32
Ζήτημα 10 ^ο : Ακολουθούμενη μεθοδολογία σε περίπτωση μη χορήγησης της αναστολής υπό επιτήρηση (άρθρο 100 προΐσχ. ΠΚ), για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν την 01.07.2019.	33
3.3. Άρθρο 101 ΠΚ	34

Ζήτημα 1 ^ο : Ποιά είναι η συνολική ποινή που επιβάλλεται κατά το άρθρο 97 ΠΚ, που υπερβαίνει τα τρία έτη και η οποία αποτελεί λόγο για την ανάκληση της αναστολής; (άρθρο 101, όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019)	34
Ζήτημα 2 ^ο : Ποιές είναι οι προϋποθέσεις διατήρησης της αναστολής, όταν τίθεται θέμα ανάκλησής της;.....	36
Ζήτημα 3 ^ο : Ποιό είναι το αρμόδιο Δικαστήριο, το οποίο θα κρίνει τη διατήρηση ή μη της αναστολής σε περίπτωση σχηματισμού συνολικής ποινής μεγαλύτερης των τριών ετών στο μέλλον (άρθρο 101 ΠΚ, όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019);	36
Ζήτημα 4 ^ο : Ποιές είναι οι προϋποθέσεις ανάκλησης της αναστολής για ποινές που έχουν ανασταλεί πριν τη 01.07.2019, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρο 99 προϊσχ. ΠΚ, ενόσω ίσχυε το άρθρο 101 ΠΚ (με το Ν.4619/2019);.....	37
Ζήτημα 5 ^ο : Αναφυόμενο ζήτημα διαχρονικού δικαίου σχετικά με τις προϋποθέσεις ανάκλησης της αναστολής, μετά τις τροποποιήσεις που επήλθαν στη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ, με το αρ. 11 Ν. 4855/2021.	42
Ζήτημα 6 ^ο : Ακολουθούμενη μεθοδολογία σε περίπτωση ανάκλησης της αναστολής για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν την 01.07.2019.	45
3.3. Άρθρο 104Α ΠΚ	46
Ζήτημα 1 ^ο : Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας του θεσμού.	46
Ζήτημα 2 ^ο : Η αναστολή της ισχύος της διάταξης του άρθρου 104 Α ΠΚ.	47
Ζήτημα 3 ^ο : Τι θα συμβεί για τις πράξεις των οποίων η ποινή μετατράπηκε σε παροχή κοινωφελούς εργασίας σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 104 Α ΠΚ από 01.07.2019 μέχρι και πριν τις 09.08.2019, όταν τέθηκε σε ισχύ το άρθρο 98 Ν. 4623/2019, με το οποίο ανεστάλη η ισχύς της διάταξης του άρθρου 104 Α ΠΚ;.....	47
Ζήτημα 4 ^ο : Η αναστολή της ισχύος της κοινωφελούς εργασίας, είτε ως κύρια ποινή είτε ως μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής ή της χρηματικής ποινής (αρ. 98 Ν. 4623/2019), δεν διαδραματίζει ρόλο στην περαιτέρω μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας κατ' άρθρο 82 προϊσχ. ΠΚ.....	48
Ζήτημα 5 ^ο : Η διάρκεια της παροχής κοινωφελούς εργασίας (η μείωση των ωρών παροχής κοινωφελούς εργασίας στις οποίες αντιστοιχεί κάθε ημέρα φυλάκισης, με το αρ. 15 Ν.4855/2021).....	50
Ζήτημα 6 ^ο : Η διαδικασία σε περίπτωση ελλιπούς ή πλημμελούς παροχής κοινωφελούς εργασίας	51
IV. Συμπέρασμα.....	51

II. Τα βασικότερα ζητήματα που προέκυψαν από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου ΠΚ και εκείνα που αναφύονται από τη θέση σε ισχύ του Ν. 4855/2021.

1. Ακολουθούμενη μεθοδολογία κατά την εφαρμογή των διατάξεων

Ένα πρώτο ζήτημα που τίθεται έχει να κάνει με την πορεία, που οφείλει να ακολουθεί το Δικαστήριο, κατά την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 99, 100 και 104Α ΠΚ και δημιουργείται από την αντίφαση που προκύπτει μεταξύ της αιτιολογικής έκθεσης του σχεδίου του Ν. 4619/2019 και της διατύπωσης των διατάξεων.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του Ν. 4619/2019, η μεθοδολογία που ακολουθείται σε γενικές γραμμές είναι η εξής: «*Το Δικαστήριο που επιβάλλει ποινή φυλάκισης ως τρία έτη, κατ' αρχήν υποχρεούται να διατάξει αναστολή εκτέλεσης της ποινής αυτής (άρθρο 99). Αν κρίνει ότι δεν πρέπει να αναστείλει την εκτέλεση της ποινής, θα πρέπει στη συνέχεια να την μετατρέψει σε παροχή κοινωφελούς εργασίας (άρθρο 104 Α). Αν κρίνει ότι ούτε αυτό θα είναι επαρκές για να αποτρέψει τον καταδικασθέντα από την τέλεση άλλων εγκλημάτων, έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει για την μερική έκτιση της ποινής στη φυλακή (άρθρο 100) και μόνο σε τελευταία ανάλυση μπορεί να αποφασίσει για την έκτιση όλης της ποινής στη φυλακή, αν καμία από τις εναλλακτικές λύσεις δεν θεωρεί ικανοποιητική»*

Όμως, στη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 104 Α ΠΚ, όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019 οριζόταν ότι «*Όταν επιβάλλεται φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη και δεν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των άρθρων 99 και 100, η ποινή μετατρέπεται σε παροχή κοινωφελούς εργασίας (άρθρο 81), εκτός αν το δικαστήριο κρίνει, με ειδική αιτιολογία, ότι αυτή δεν είναι αρκετή για να αποτρέψει τον δράστη από την τέλεση άλλων εγκλημάτων...»*. Από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 104Α ΠΚ, και ειδικότερα από την αναφορά στην διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ («*και δεν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των άρθρων 99 και 100*»), οδηγείται κανείς στο συμπέρασμα ότι για να εφαρμόσει τη συγκεκριμένη διάταξη θα πρέπει προηγουμένως να έχει αποκλείσει την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 99 και 104Α ΠΚ. Διαπιστώνει, με άλλα λόγια, ότι η εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 104 Α ΠΚ, ανάγεται στο τελευταίο επίπεδο της κρίσης του Δικαστηρίου.

Πρόκειται, εδώ, για προφανή παραδρομή, δεδομένου ότι η βούληση του νομοθέτη σχετικά με την ακολουθούμενη μεθοδολογία αναφέρεται γνήσια στην αιτιολογική έκθεση. Διαφορετική προσέγγιση, άλλωστε, αντίκειται στη φιλοσοφία των διατάξεων, διότι για τη μη

εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 104 Α ΠΚ, πρέπει το Δικαστήριο να μην έχει καταλήξει στην κρίση ότι η μετατροπή της ποινής δεν είναι αρκετή για να αποτρέψει τον καταδικασθέντα από την τέλεση άλλων αξιοποιίων πράξεων.

Με τις πρόσφατες τροποποιήσεις που επήλθαν με το Ν. 4485/2021, επιλύεται το συγκεκριμένο ζήτημα, καθώς αναδεικνύεται ρητά ο επικουρικός χαρακτήρας της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ απέναντι στη διάταξη του άρθρου 104Α ΠΚ. Ειδικότερα:

→στη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 Ν. 4485/2021, αναφέρεται ρητά ότι: **«Αν το δικαστήριο κρίνει, με βάση ειδικά μνημονευόμενα στην αιτιολογία της απόφασης στοιχεία, ότι η εκτέλεση της ποινής είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον κατάδικο από την τέλεση νέων αξιόποιινων πράξεων, εφαρμόζει το άρθρο 104Α ΠΚ, εκτός αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του, οπότε διατάσσει την εκτέλεση μέρους ή ολόκληρης της ποινής».**

→στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 10 Ν. 4485/2021, αναφέρεται ρητά ότι: **«Αν κάποιος καταδικαστεί σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, το δικαστήριο, εφόσον κρίνει ότι η μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας κατά το άρθρο 104Α ΠΚ δεν θα είναι επαρκής για να αποτρέψει τον καταδικασθέντα από την τέλεση άλλων αξιόποιινων πράξεων και ότι για τον σκοπό αυτό είναι απολύτως αναγκαία η έκταση μέρους της στερητικής της ελευθερίας ποινής, μπορεί να διατάξει την πραγματική εκτέλεση του μέρους αυτού, η διάρκεια του οποίου δεν μπορεί να είναι κατώτερη των δέκα ημερών ούτε ανώτερη των τριών μηνών, και την αναστολή εκτέλεσης του υπολοίπου»**

→στη διάταξη του άρθρου 104 Α ΠΚ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 15 Ν. 4485/2021, αναφέρεται ρητά ότι: **«1. Όταν επιβάλλεται φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη και δεν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 99, η ποινή μετατρέπεται σε παροχή κοινωφελούς εργασίας (άρθρο 81), εκτός αν το δικαστήριο κρίνει, με ειδική αιτιολογία, ότι αυτή δεν είναι αρκετή για να αποτρέψει τον δράστη από την τέλεση άλλων εγκλημάτων.»**

Διαπιστώνουμε, αμέσως, ότι στη διάταξη του άρθρου 104 Α ΠΚ απαλείφεται η αναφορά στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ³ και καθίσταται εναργές σε όλες τις διατάξεις ότι η λογική σειρά

³ Για τη σχέση επικουρικότητας της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ απέναντι σε εκείνη του άρθρου 104Α ΠΚ γινόταν λόγος και πριν τη διαγραφή της αναφοράς του άρθρου 100 ΠΚ από τη διάταξη του άρθρου 104 Α ΠΚ, βλ. *Μαργαρίτη σε Μαργαρίτη/ Παρασκευόπουλο – Νούσκαλη, Ποινολογία*

που ακολουθεί το Δικαστήριο είναι: **α)** έλεγχος των προϋποθέσεων του άρθρου 99 ΠΚ για την αναστολή, **β)** αν το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν πρέπει να χορηγηθεί αναστολή, ελέγχει τις προϋποθέσεις για μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 104 Α ΠΚ και **γ)** αν το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν πρέπει να μετατρέψει την ποινή, τότε μόνο εφαρμόζει τη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ.

Μάλιστα, διευκρινίζεται και στην αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του Ν. 4485/2021 ότι από την παρ. 1 του άρθρου 104Α ΠΚ διαγράφεται η αναφορά στο άρθρο 100 ΠΚ, γιατί η κρίση για το αναγκαίο της έκτισης μέρους της ποινής και την αναστολή του υπολοίπου δεν μπορεί να προηγείται της μετατροπής αυτής σε κοινωφελή εργασία, ενόψει των βλαβών που προκαλεί η έκτιση βραχυχρόνιων ποινών.

Τέλος, πρέπει σε κάθε περίπτωση, να σημειωθεί ότι με τη διάταξη του άρθρου 98 του Ν. 4623/2019 έχει ανασταλεί η ισχύς της διάταξης του άρθρου 104 Α ΠΚ, που προβλέπει τη μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας. Συνεπώς, μέχρι νεωτέρας, εφόσον αποκλειστεί η εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 99 ΠΚ, τότε το Δικαστήριο οφείλει απευθείας να ελέγξει τις προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ.

2. Μεθοδολογία επίλυσης ζητημάτων διαχρονικού δικαίου

Είναι γεγονός ότι ανέκυψαν αρκετά θέματα διαχρονικού δικαίου μεταξύ των διατάξεων του προϊσχ. και του νέου ΠΚ στο πεδίο της αναστολής εκτέλεσης της ποινής. Ακόμη περισσότερα θέματα διαχρονικού δικαίου αναφύονται από τις διατάξεις του Ν. 4855/2021. Επομένως, πριν προχωρήσουμε στα επιμέρους ζητήματα, είναι απαραίτητο να επισκοπήσουμε τη μεθοδολογία με την οποία έχει κριθεί από τη νομολογία ότι αντιμετωπίζονται τα ζητήματα αυτά⁴.

2020, 477, ο οποίος αναφέρει ότι η επιλογή του προσφορότερου είδους αναστολής συντελείται με βάση την αρχή της επικουρικότητας από το ηπιότερο προς το επαχθέστερο είδος, βλ. και σελ. 483, όπου ο ίδιος αναφέρει ότι λογικά και δικαιοκρατικά η σειρά είναι: ολική αναστολή (99 ΠΚ), έπειτα η μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας (104Α ΠΚ) και σε τελευταία ανάλυση η μερική αναστολή (100 ΠΚ), βλ. και *Κοσμάτο σε Παύλου/ Κοσμάτο*, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 195.

⁴ Βλ. εξαντλητική παράθεση/ ανάλυση αντιμετώπισης ζητημάτων διαχρονικού δικαίου από *Ναζίρη*, Διαχρονικό Ποινικό Δίκαιο, 2020, 45-48.

Το θέμα που τίθεται έχει να κάνει με το εάν, επί εκκρεμών υποθέσεων -για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν την 01.07.2019-, μπορούμε να εφαρμόσουμε τις διατάξεις του νέου ΠΚ στο βαθμό που αυτές είναι ευμενέστερες εκείνων του προϊσχ. ΠΚ. Το πρόβλημα δημιουργείται από τη διατύπωση της μεταβατικής διάταξης του άρθρου 465 ΠΚ, με την οποία ορίζεται ότι: «Οι διατάξεις του παλιού Ποινικού Κώδικα για τη μετατροπή την αναστολή και την απόλυση υπό όρο εφαρμόζονται για πράξεις που τελέστηκαν μέχρι τη θέση σε ισχύ του παρόντος», δηλαδή πριν την 01.07.2019. Από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης του άρθρου αυτού, οδηγείται κανείς στο συμπέρασμα ότι επί εκκρεμών υποθέσεων - για «παλιές» πράξεις δεν μπορούν να εφαρμοστούν οι νέες διατάξεις- στο βαθμό που είναι ευμενέστερες εκείνων του προϊσχ. ΠΚ, αφού ρητά αναφέρεται ότι για «παλιές» πράξεις θα εφαρμοστούν οι διατάξεις του προϊσχ. ΠΚ.

Όμως, κάτι τέτοιο, είναι ανακριβές, δεδομένης της διατύπωσης του άρθρου 2 του νέου ΠΚ, που κάνει λόγο για εφαρμογή της ευμενέστερης διάταξης και όχι του ευμενέστερου νόμου ως ενιαίο όλον, όπως ρητά αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του Ν. 4619/2019. Συγκεκριμένα, στην αιτιολογική έκθεση, αναφέρεται για τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 ΠΚ ότι: «Αν από την τέλεση της πράξης ως την αμετάκλητη εκδίκασή της ίσχυσαν περισσότερες διατάξεις νόμων, εφαρμόζεται αυτή που στη συγκεκριμένη περίπτωση οδηγεί στην ευμενέστερη μεταχείριση του κατηγορουμένου», ενώ στην αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του νέου ΠΚ (Ν.4619/2019) στη διάταξη του άρθρου άρθρο 2 ΠΚ (η οποία στηρίζεται στη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 1 Συντ.) αναφέρεται ότι «...β)Διευκρινίζεται επίσης ότι αυτό που ενδιαφέρει δεν είναι αν ο νόμος είναι στο σύνολό του επιεικέστερος για τον κατηγορούμενο, αλλά αν περιέχει διατάξεις που είναι επιεικέστερες γι'αυτόν. Έτσι είναι πιθανό να εφαρμόζονται σε συγκεκριμένη περίπτωση διατάξεις διαφορετικών νόμων. Μπορεί λ.χ. να εφαρμόζεται νεότερη διάταξη που προβλέπει μικρότερη απειλούμενη ποινή, μαζί με διάταξη παλαιότερου νόμου που πρόβλεπε μετατροπή της μεγαλύτερης ποινής...».

Με άλλα λόγια, όπως έχει εύστοχα παρατηρηθεί⁵, ο προηγούμενος Ποινικός Κώδικας δεν επέτρεπε τη σύμμιξη των νόμων, με αποτέλεσμα ο εφαρμοστής του δικαίου να πρέπει να επιλέγει προς εφαρμογή έναν μόνο νόμο – εκείνον τον οποίο έκρινε ως ευμενέστερο στο σύνολό του. Αυτό δεν ισχύει πλέον, αφού στο άρθρο 2 νέου ΠΚ, ορίζεται ρητά ότι το ευμενέστερο πλαίσιο κρίνεται από τις επιμέρους «διατάξεις» των νόμων, επιτρέποντας με τη διατύπωση αυτή τον συνδυασμό

⁵ Έτσι ακριβώς, Συμεωνίδου – Καστανίδου, Η μεταβατική διάταξη του άρθρου 465 ΠΚ. Το διαχρονικό δίκαιο στον χώρο επιμέτρησης και έκτισης των ποινών, ΠοινΔικ 2019, 937.

διατάξεων διαφορετικών νόμων, ώστε να βρεθεί κάθε φορά εκείνη η διάταξη που εξασφαλίζει την ευμενέστερη για τον συγκεκριμένο κατηγορούμενο μεταχείριση. Επομένως, το συμπέρασμα που καταλήγει κανείς και από τα όσα έχουν ευστόχως διατυπωθεί στη θεωρία⁶, ενόψει της διάταξης του άρθρου 2 νέου ΠΚ, η οποία δεν κάνει πλέον λόγο για νόμο ως ενιαίο σύνολο αλλά για διατάξεις νόμων, είναι ότι «αυτή ακριβώς η διαφορετική προσέγγιση του ποινικού νομοθέτη σε ό,τι αφορά το διαχρονικό δίκαιο αποτυπώνεται στη μεταβατική διάταξη του άρθρου 465 ΠΚ, ώστε να είναι σαφές στον εφαρμοστή του δικαίου ότι ενώ θα προσδιορίζει το ύψος της ποινής με βάση τους επιεικέστερους κυρωτικούς κανόνες του νέου Ποινικού Κώδικα, θα μπορεί ταυτόχρονα να εφαρμόζει τις επιεικέστερες διατάξεις για την επιμέτρηση και την έκτιση της ποινής του προηγούμενου Ποινικού Κώδικα, δυνατότητα που δεν υπήρχε όσο ίσχυε εκείνος ο Κώδικας»⁷.

Στο πλαίσιο αυτό, κινείται και η νομολογία των δικαστηρίων, η οποία δέχεται ότι επί εκκρεμών υποθέσεων για πράξεις με χρόνο τέλεσης πριν την 1.7.2019, στο πεδίο της αναστολής εκτέλεσης της ποινής εφαρμόζεται πάντα η ευμενέστερη για τον κατηγορούμενο διάταξη. Χαρακτηριστική είναι η ΑΠ 599/2020⁸ με την οποία έγινε δεκτό ότι «η δυνατότητα αναστολής εκτέλεσης της επιβληθείσας ποινής πρέπει να ερευνηθεί στο πλαίσιο της ήδη ισχύουσας διάταξης του άρθρου 99 ΠΚ, εφόσον η διάταξη του άρθρου 465 αυτού, μόνο υπό το πρίσμα του άρθρου 2 παρ.1 ΠΚ μπορεί να εφαρμοστεί». Στο ίδιο αποτέλεσμα καταλήγει και η ΑΠ 559/2020⁹, με το σκεπτικό ότι το άρθρο 465 ΠΚ «το οποίο συνιστά διάταξη ειδικότερη του άρθρου 2 § 1 ΠΚ (ν. 4619/2019), πρέπει να παραμερισθεί - καθόσον αφορά στο συγκεκριμένο ζήτημα - ως αντικείμενο σε διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος που καθιερώνουν την αρχή της αναδρομικής εφαρμογής του επιεικέστερου νόμου (*retroactivity in mitius*) και ειδικότερα: α) στις συνδυασμένες διατάξεις των

⁶ Κοσμάτος, Διαχρονικό δίκαιο στο πεδίο των ποινικών κυρώσεων του νέου Ποινικού Κώδικα (Ν.4619/2019), *novacriminalia*, τ. 8, 01/2020, 2 επ. και αναλυτικότερα για τα ζητήματα διαχρονικού δικαίου βλ. Κοσμάτο σε Παύλου/Κοσμάτο, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 204 επ. Ναζίρης, Διαχρονικό Ποινικό Δίκαιο, 2020, 45-48, Νάϊντος, Η αναδρομική ισχύς του ηπιότερου για τον κατηγορούμενο νόμου και η μεταβατική διάταξη του άρθρου 465 εδ. α' ΠΚ, ΠοινΧρ 2020, 63, Ναζίρης, Ζητήματα διαχρονικού δικαίου που απορρέουν από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου Ποινικού Κώδικα (ΜΕΡΟΣ Β'), ΠοινΔικ 2020, 164, Σαξιώνη, Σχόλιο στην υπ' αριθμ. 2371/2019 απόφαση του Τριμελούς Πλημ/κείου Αθηνών (Η εφαρμογή του άρθρου 99 ΠΚ για πράξεις που τελέστηκαν πριν από τη θέση σε ισχύ του νέου ΠΚ, *novacriminalia*, τ.9, 04/2020,11, βλ. και Αγγελόπουλο, Η μεταβατική διάταξη του άρθρου 465 εδ. α' του νέου ΠΚ, ΠοινΧρ 2020, 71.

⁷ Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει επί λέξει η Συμμεωνίδου – Καστανίδου, Η μεταβατική διάταξη του άρθρου 465 ΠΚ. Το διαχρονικό δίκαιο στον χώρο επιμέτρησης και έκτισης των ποινών, ΠοινΔικ 2019, 937.

⁸ ΑΠ 599/2020, ΠειρΝομ 2021, 92.

⁹ ΑΠ 559/2020, Αρμενόπουλος, 2021, 534, με σημείωμα Ναζίρη.

άρθρων 4 και 7 Συντάγματος (αρχές της ισότητας και της νομιμότητας, βλ. ΟΛΑΠ 1/2015 ΠοινΧρ 2016.50), β) στην διάταξη του άρθρου 15 § 1 εδ. γ' του κυρωθέντος με το ν. 2462/1997 Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, όπου ο όρος "ελαφρύτερη ποινή" δεν καταλαμβάνει μόνο το πλαίσιο της ποινής, αλλά ερμηνεύεται ευρέως, ώστε να εμπίπτει και ο τρόπος εκτίσεως αυτής και γ) στο άρθρο 7 § 1 της κυρωθείσας με το ν.δ. 53/1974 Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων Ανθρώπου, στο πλαίσιο ερμηνείας του οποίου γίνεται δεκτή η υποχρέωση της αναδρομικής εφαρμογής της ευμενέστερης ποινικής διάταξης {βλ. ν. Ιταλίας (No. 2) [Τμ. Ευρείας Σύνθεσης], ΕΔΔΑ 2017}. Σημειωτέον ότι, το άρθρο 49 § 1 περ. γ' του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθιερώνει ρητώς την ως άνω αρχή στις περιπτώσεις, όπου εφαρμόζεται ενωσιακό δίκαιο (π.χ. όταν η ποινική διάταξη θεσπίσθηκε ή τροποποιήθηκε, προκειμένου να μεταφερθεί οδηγία, βλ. άρθρο 51 § 1 του Χάρτη). Πάντως, και πριν από την ως άνω ρητή θέσπισή της η αρχή της αναδρομικότητας του ηπιότερου ποινικού νόμου είχε κριθεί ότι αποτελεί μέρος του πρωτογενούς δικαίου της Ένωσης, απορρέουσα από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, και, ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρείται ότι αποτελεί μέρος των γενικών αρχών του ενωσιακού δικαίου, τις οποίες ο εθνικός δικαστής πρέπει να σέβεται κατά την εφαρμογή του εθνικού δικαίου (βλ. αποφάσεις ΔΕΕ της 3ης Μαΐου 2005, Β. κ.λπ., στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-387/02, C-391/02 και C-403/02). Επομένως, μετά την ισχύ του ν. 4619/2019 εφαρμοστέο τυγχάνει σε κάθε περίπτωση το άρθρο 99 § 1 εδ. α' του νέου Ποινικού Κώδικα, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 2 § 1 αυτού, που έχει αυξημένη τυπική ισχύ, καθώς πηγάζει από τα προαναφερθέντα άρθρα 15 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το άρθρο 49 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενώ η προαναφερθείσα μεταβατική διάταξη του άρθρου 465 Π.Κ. μπορεί να εφαρμοσθεί υπό το πρίσμα του άρθρου 2 του νέου Π.Κ. μόνο όταν οι νέες διατάξεις είναι δυσμενέστερες από τις παλαιότερες. Σύμφωνα, εξ άλλου, με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4619/ 2019, η αναστολή εκτέλεσης της ποινής χορηγείται κατ' αρχήν σε όλους όσοι καταδικάζονται σε ποινή φυλάκισης ως τρία έτη, ανεξαρτήτως υπάρξεως προηγουμένων καταδικών, εκτός αν κρίνει, με βάση ειδικά μνημονευόμενα στην αιτιολογία στοιχεία, ότι η εκτέλεση ποινής είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον καταδικασθέντα από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων». Την ίδια προσέγγιση ακολουθούν και αρκετές αποφάσεις δικαστηρίων ουσίας. Ενδεικτικά, αναφέρεται μία από τις πρώτες αποφάσεις που ασχολήθηκαν με το συγκεκριμένο ζήτημα, η ΤριμΠλημΑθ 2371/2019¹⁰, με την οποία έγινε δεκτό ότι η διάταξη του άρθρου 465 ΠΚ πρέπει να παραμερισθεί, επειδή αντίκειται σε αυξημένης τυπικής ισχύος διατάξεις, όπως η διάταξη του άρθρου 2 ΠΚ.

¹⁰ ΤριμΠλημΑθ 2371/2019, ΠοινΧρ 2019, 545.

Επομένως, «δεν θα πρέπει να δημιουργείται η παρεξήγηση ότι για πράξεις προ της θέσεως σε ισχύ του νέου ΠΚ, δεν μπορούν να εφαρμοστούν οι νεότερες διατάξεις για την αναστολή, εφόσον σε μία συγκεκριμένη υπό κρίση περίπτωση οδηγούν σε ευμενέστερο αποτέλεσμα για το τον κατηγορούμενο»¹¹.

3. Επιμέρους ζητήματα

3.1. Άρθρο 99 ΠΚ

Ζήτημα 1^ο: Αποσυνδέεται το ποινικό μητρώο από τη χορήγηση της αναστολής;

Η σημαντικότερη τροποποίηση που επήλθε με το Ν. 4619/2019 σε σχέση με τον προϊσχ. ΠΚ έγκειται στο ότι, ενώ υπό το καθεστώς του προϊσχ. ΠΚ η αναστολή χορηγούνταν αποκλειστικά και μόνο στους λεγόμενους πρωτόπειρους εγκληματίες, όπως αυτοί ορίζονταν κάθε φορά από το νόμο, με το Ν. 4619/2019 η αναστολή χορηγείται κατ' αρχήν σε όλους εκείνους που καταδικάζονταν σε ποινή φυλάκισης μέχρι τριών ετών. Συγκεκριμένα, η αναστολή χορηγείται ανεξάρτητα από την ύπαρξη προηγούμενων καταδικών, ενώ προηγουμένως απαραίτητη προϋπόθεση αποτελούσε η μη ύπαρξη προηγούμενων αμετάκλητων καταδικών συνολικού ύψους άνω του ενός έτους. Τούτο διότι, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του Ν. 4619/2019 «η ύπαρξη πολλών μικρών καταδικών για το ίδιο ή για παρόμοια εγκλήματα μπορεί να υποδηλώνει αυξημένη παραβατικότητα ή επικινδυνότητα του καταδικασθέντος, η οποία να καθιστά απολύτως αναγκαία την εκτέλεση της ποινής, ακόμα κι όταν το σύνολο των προηγούμενων ποινών δεν υπερβαίνει ένα ορισμένο ύψος (όπως είναι το ένα έτος στον ισχύοντα κώδικα). Από την άλλη πλευρά, ακόμα και μία βαριά σχετικά καταδίκη είναι πιθανό να μην είναι ενδεικτική αυξημένης παραβατικότητας ή επικινδυνότητας του καταδικασθέντος, αν λ.χ. πρόκειται για ένα βαρύ εξ αμελείας πλημμέλημα».

Από τα ανωτέρω, προκύπτει ότι ναι μεν άλλαξε η δικαιοπολιτική στόχευση του νομοθέτη με την επιλογή να μην εφαρμόζεται η αναστολή μόνο για πρωτόπειρους εγκληματίες (προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες συνολικού ύψους μέχρι ενός έτους), πλην όμως οι προηγούμενες καταδίκες αποτελούν, υπό το καθεστώς του Ν. 4619/2019, σημαντικό στοιχείο αξιολόγησης από το Δικαστήριο για τη χορήγηση ή μη της αναστολής. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο, εάν τελικά δεν χορηγήσει την αναστολή, εφαρμόζοντας τη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019, πρέπει να περιλάβει στην απόφασή του ειδική και εμπεριστατωμένη

¹¹ Χαραλαμπίδης, Ο νέος Ποινικός Κώδικας, 2019, 2^η εκδ., 346.

αιτιολογία, εξειδικεύοντας, με αναφορά σε συγκεκριμένα στοιχεία, τις σχετικές σκέψεις και παραδοχές του ως προς το γιατί η εκτέλεση της ποινής είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον καταδικασθέντα από την τέλεση νέων αξιολογίων πράξεων (αιτιολογική έκθεση σχεδίου Ν. 4619/2019) . Κατά την κρίση του αυτή, πρέπει να συνεκτιμήσει τις προηγούμενες καταδικές εάν αυτές υπάρχουν¹².

Χαρακτηριστική περίπτωση εφαρμογής του ανωτέρω σκεπτικού αποτελεί η ΤριμπλημΑθηνών 291/2020¹³, στην περίπτωση της οποίας η κατηγορουμένη είχε καταδικαστεί αμετακλήτως σε ποινές, το συνολικό ύψος των οποίων, ξεπερνούσε το έτος και με την εν λόγω απόφαση έγινε δεκτό ότι: *«Από τις προαναφερόμενες καταδικές, εκ των οποίων τέσσερις αφορούν εγκλήματα σχετικά με την απονομή της δικαιοσύνης (όπως και η επίδικη πράξη), προκύπτει ότι δεν πρέπει να ανασταλεί η εκτέλεση της επιβληθείσας ποινής των πέντε μηνών, διότι το Δικαστήριο κρίνει ότι η εκτέλεση της ποινής είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει την κατηγορουμένη από την τέλεση νέων αξιολογίων πράξεων»*.

Συνεπώς, όσον αφορά τη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ, όπως ίσχυε με Ν. 4619/2019, το ποινικό μητρώο αποσυνδέεται από τη χορήγηση της αναστολής, μόνον ως τυπική προϋπόθεση (προηγούμενες αμετάκλητες καταδικές συνολικού ύψους άνω του έτους) και όχι ως βασικός παράγοντας συνεκτίμησης της ουσιαστικής κρίσης για τη χορήγηση ή μη της αναστολής (ακόμη και για ποινές μικρότερες του έτους).

Ζήτημα 2^ο: Ποιές είναι οι προϋποθέσεις χορήγησης της αναστολής για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν την 01.07.2019; (Σύγκριση άρθρου 99 προϊσχ. ΠΚ με άρθρο 99 Ν. 4619/2019)

Το παραπάνω ερώτημα μπορεί να διατυπωθεί ειδικότερα ως εξής: Εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ (Ν.4619/2019), η οποία δεν προέβλεπε ως προϋπόθεση όριο προηγούμενων καταδικών για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν τη 01.07.2019; Τούτο με το δεδομένο ότι η διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ, όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019, είναι ευμενέστερη της προηγούμενης, αφού η διάταξη του άρθρου 99 προϊσχ. ΠΚ έθετε ως προϋπόθεση τη μη ύπαρξη προηγούμενων αμετάκλητων καταδικών συνολικού ύψους ενός έτους.

¹² Για τα κριτήρια αξιολόγησης των προηγούμενων καταδικών, βλ. Κοσμάτο σε Παύλου/Κοσμάτο, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 196.

¹³ ΤριμπλημΑθηνών 291/2020 ΠοινΧρ 2020, 536.

Η απάντηση είναι καταφατική, εφόσον ακολουθηθεί η μεθοδολογία επίλυσης ζητημάτων διαχρονικού δικαίου, που αναπτύχθηκε ανωτέρω. Ενδεικτικά, αναφέρονται εκ νέου η ΑΠ 599/2020¹⁴, η ΑΠ 559/2020¹⁵, καθώς και η ΕφΘρακ 321/2019¹⁶, η οποία ανέστειλε την εκτέλεση της ποινής με βάση τη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ, όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019, για πράξη που είχε τελεστεί πριν την 01.07.2019. Τέλος, χαρακτηριστικές είναι οι αποφάσεις των δικαστηρίων ουσίας, οι οποίες για πράξεις που τελέστηκαν πριν την 01.07.2019, ανέστειλαν την εκτέλεση της ποινής των κατηγορούμενων, των οποίων οι προηγούμενες αμετάκλητες καταδικές ξεπερνούσαν συνολικά το ένα έτος¹⁷.

Κατ' ακολουθία, για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν την 01.07.2019, ενόψει της ρύθμισης του άρθρου 2 ΠΚ, η ύπαρξη προηγούμενων καταδικών άνω του έτους, δεν αίρει πλέον a priori τη δυνατότητα χορήγησης της αναστολής, επαφίεται όμως στην κρίση του δικαστηρίου (άρθρο 99 ΠΚ Ν. 4619/2019).

Ζήτημα 3ο: Ποιές είναι οι προϋποθέσεις χορήγησης της αναστολής, μετά την τροποποίηση που επήλθε στη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ, με το άρθρο 9 Ν. 4855/2021; (αναφυόμενο ζήτημα διαχρονικού δικαίου).

Με τις πρόσφατες αλλαγές που επήλθαν στη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ με το άρθρο 9 Ν. 4855/2021, τροποποιούνται εκ νέου οι προϋποθέσεις χορήγησης της αναστολής. Ειδικότερα, η αναστολή χορηγείται και πάλι κατ' αρχήν σε όλους εκείνους που καταδικάζονται σε ποινή φυλάκισης μέχρι τριών ετών. Όμως, πλέον η αναστολή δεν χορηγείται ανεξάρτητα από την ύπαρξη προηγούμενων καταδικών, αλλά απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η μη ύπαρξη προηγούμενων αμετάκλητων καταδικών συνολικού ύψους τριών ετών για εγκλήματα δόλου. Μάλιστα, δίνεται η δυνατότητα στο Δικαστήριο να χορηγήσει την αναστολή με ειδική αιτιολογία, ακόμα και εάν οι προηγούμενες καταδικές ανέρχονται σε συνολικό ύψος μέχρι πέντε ετών φυλάκισης, εκτός αν συντρέχει η εξαίρεση της απόλυτης αναγκαιότητας εκτέλεσης της ποινής. Τούτο, διότι σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου Ν. 4855/2021, «ορισμένες

¹⁴ ΑΠ 599/2020, ΠειρΝομ 2021, 92.

¹⁵ ΑΠ 559/2020, Αρμενόπουλος 2021, 534, με σημείωμα *Ναζίρη*.

¹⁶ ΕφΘρακ 321/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁷ ΤριμΠλημΑθ 2371/2019, ΠοινΧρ 2019, 545, ΕφΑιγαίου 100/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. ΜΟΕΘεσσαλ 163/2020, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

καταδικαστικές ποινές, όπως της πρόσκαιρης ή ισόβιας κάθειρξης, δεν μπορούν να δικαιολογούν, ως κανόνα, τη χορήγηση της αναστολής εκτέλεσης της ποινής, όπως συμβαίνει με το ισχύον δίκαιο». Δημιουργούνται, λοιπόν, τα εξής δεδομένα, σχετικά με τις προηγούμενες καταδίκες ως προϋπόθεση για τη χορήγηση της αναστολής:

→**Άρθρο 99 προΐσχ. ΠΚ:** Προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες συνολικού ύψους μέχρι ενός έτους.

→**Άρθρο 99 ΠΚ, όπως ίσχυε με το Ν.4619/2019:** Ελεύθερη εκτίμηση προηγούμενων καταδικών.

→**Άρθρο 99 ΠΚ, όπως τροπ. με το άρθρο 9 Ν 4855/2021:** Προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες συνολικού ύψους μέχρι τριών ετών για εγκλήματα δόλου, ακόμα και προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες που δεν υπερβαίνουν συνολικά τα πέντε έτη φυλάκισης (με ειδική αιτιολογία και εφόσον δεν συντρέχει η εξαίρεση της απόλυτης αναγκαιότητας εκτέλεσης της ποινής).

Κατόπιν των ανωτέρω, το ζήτημα διαχρονικού δικαίου που αναφύεται σχετίζεται με το ποιές είναι οι προϋποθέσεις χορήγησης της αναστολής επί εκκρεμών υποθέσεων, και δη για πράξεις που έχουν τελεστεί ακόμη και πριν την 01.07.2019. Το ζήτημα αυτό, θα αντιμετωπιστεί με βάση τη μεθοδολογία επίλυσης ζητημάτων διαχρονικού δικαίου, η οποία αναπτύχθηκε ανωτέρω. Τελείως ενδεικτικά, σε επίπεδο εξέτασης αναφερόμενων ζητημάτων διαχρονικού δικαίου, θα μπορούσαμε να κάνουμε την εξής διάκριση:

→Αν οι προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες ανέρχονται λ.χ. σε συνολικό ύψος δύο ετών και αφορούν εγκλήματα δόλου, πρέπει να εφαρμοστεί ως ευμενέστερη η διάταξη του 99 ΠΚ, όπως τροπ. με το άρθρο 9 του Ν. 4855/2021, γιατί στην περίπτωση αυτή το Δικαστήριο είναι υποχρεωμένο κατ' αρχήν να χορηγήσει την αναστολή (προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες συνολικού ύψους μέχρι τριών ετών για εγκλήματα δόλου), ενώ στην περίπτωση της διάταξης του άρθρου 99 προΐσχ. ΠΚ, το Δικαστήριο απαγορεύεται να χορηγήσει την αναστολή εάν οι προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες ξεπερνούν συνολικά το ένα έτος. Στη δε περίπτωση της διάταξης του άρθρου 99 ΠΚ όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019 το Δικαστήριο μπορεί να συνεκτιμήσει ελεύθερα τις προηγούμενες καταδίκες και να μην χορηγήσει την αναστολή.

→Αν όμως οι προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες ξεπερνούν συνολικά λ.χ. τα πέντε έτη φυλάκισης, τότε πρέπει να εφαρμοστεί ως ευμενέστερη η διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ όπως ίσχυε με Ν. 4619/2019, γιατί η διάταξη αυτή δεν αποκλείει a priori τη χορήγηση της αναστολής με μόνο το ύψος των προηγούμενων καταδικών, αλλά η χορήγηση της αναστολής επαφίεται στη συνεκτίμηση των προηγούμενων καταδικών που θα κάνει το Δικαστήριο, ενώ στην περίπτωση της διάταξης του άρθρου 99 προΐσχ. ΠΚ, το Δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να μην χορηγήσει την αναστολή εάν οι προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες ξεπερνούν συνολικά το ένα έτος. Στη δε περίπτωση της διάταξης του άρθρου 99 ΠΚ όπως τροπ. με το άρθρο 9 Ν. 4855/2021 το Δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να μη χορηγήσει την αναστολή, εάν οι προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες ξεπερνούν συνολικά τα τρία έτη φυλάκισης για εγκλήματα δόλου και σε κάθε περίπτωση τα πέντε έτη φυλάκισης.

Επομένως, οι προϋποθέσεις χορήγησης της αναστολής, επί εκκρεμών υποθέσεων, σε πολλές περιπτώσεις πρέπει να εξετάζονται «τρισδιάστατα» και να επιλέγεται in concreto η ευμενέστερη επιλογή για τον κάθε κατηγορούμενο.

Ζήτημα 4^ο: Ζητήματα που πηγάζουν από την επαναφορά του ύψους των προηγούμενων αμετάκλητων καταδικών ως τυπική προϋπόθεση για τη χορήγηση της αναστολής με το Ν. 4855/2021.

Με το άρθρο 99 ΠΚ, όπως ισχύει πλέον με το Ν. 4855/2021, η αναστολή δεν χορηγείται ανεξάρτητα από την ύπαρξη προηγούμενων καταδικών, όπως συνέβαινε με τη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ, όπως ίσχυε με Ν. 4619/2019, αλλά απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η μη ύπαρξη προηγούμενων αμετάκλητων καταδικών συνολικού ύψους τριών ετών για εγκλήματα δόλου, ενώ δίνεται η δυνατότητα στο δικαστήριο να χορηγήσει την αναστολή με ειδική αιτιολογία, ακόμα και εάν οι προηγούμενες καταδίκες ανέρχονται σε συνολικό ύψος μέχρι πέντε ετών φυλάκισης. Επομένως, κεφαλαιώδεις παραδοχές σε σχέση με τις προηγούμενες καταδίκες, ως τυπική προϋπόθεση για τη χορήγηση της αναστολής, πλέον αναβιώνουν και εξακολουθούν να διατηρούν τη σημασία τους.

Α. Κεφαλαιώδεις παραδοχές σχετικά με τις προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες συνολικού ύψους ενός έτους (και ήδη τριών ετών για εγκλήματα δόλου ή ακόμη και πέντε ετών φυλάκισης). Ενδεικτικά:

→Η ποινή που σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 99 προΐσχ. ΠΚ, δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το έτος μπορεί να είναι συνολικού ύψους μέχρι ένα έτος και να έχει προέλθει από αμετάκλητες αποφάσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η ΑΠ 1103/2000¹⁸ έκρινε πλημμελή την αιτιολογία της απόφασης που απέρριψε αίτημα περί αναστολής εκτέλεσης της ποινής του κατηγορουμένου, διότι συνυπολογίστηκε στις ποινές που είχαν επιβληθεί σ' αυτόν και ποινή που επιβλήθηκε με απόφαση μη αμετάκλητη. Συνεπώς, πρέπει να προκύπτει ότι το σύνολο των ποινών που έχουν επιβληθεί αμετακλήτως, με άλλες αποφάσεις, δεν υπερβαίνει το ένα έτος (ήδη τα τρία έτη για εγκλήματα δόλου ή ακόμη και τα πέντε έτη φυλάκισης).

→Το συνολικό ύψος των προηγούμενων καταδικών πρέπει να προσδιορίζεται στην απόφαση του δικαστηρίου. Με την ΑΠ 1359/2009¹⁹, έγινε δεκτό ότι, κατά τον έλεγχο από το Δικαστήριο της συνδρομής των προϋποθέσεων για τη χορήγηση της αναστολής, δεν αρκεί η κρίση ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για τη χορήγησή της, επειδή προκύπτει γενικώς από το ποινικό μητρώο ότι ο καταδικασθείς έχει καταδικαστεί αμετακλήτως για πλημμελήματα. Πρέπει, δηλαδή, να εξειδικεύεται το ύψος της προηγούμενης ποινής, που δεν επιτρέπει τη χορήγηση της αναστολής.

→Αν το Δικαστήριο δεν προβεί στη χορήγηση της αναστολής, ενώ η ποινή που έχει επιβληθεί στο παρελθόν είναι μικρότερη του έτους, τότε η απόφαση είναι αναιρετέα, για αρνητική υπέρβαση εξουσίας²⁰ (ήδη μικρότερη των τριών ετών για εγκλήματα δόλου ή ακόμη και μικρότερη των πέντε ετών φυλάκισης).

→Ο χρόνος κατάγνωσης της ποινής αυτής είναι αδιάφορος, δηλαδή πριν πόσο χρόνο καταγνώστηκε η προηγούμενη ποινή, η οποία αποτελεί λόγο για τη μη χορήγηση της αναστολής²¹

→Η φύση της προηγούμενης καταδίκης (κακούργημα ή πλημμέλημα) είναι αδιάφορη.

→Στην περίπτωση, κατά την οποία έχει επιβληθεί στο παρελθόν ποινή μεγαλύτερη του έτους (ήδη ποινή μεγαλύτερη των τριών ετών για εγκλήματα δόλου ή ακόμα και πέντε ετών φυλάκισης), δεν χορηγείται αναστολή, ακόμη και αν η προηγούμενη ποινή έχει μετατραπεί ή αποτίθηκε ή αν παρήλθε ο χρόνος δοκιμασίας ή αν έχει παραγραφεί ή έχει χορηγηθεί χάρη²², αντίθετα με την

¹⁸ ΑΠ 1103/2000, ΠοινΧρ 2001, 343.

¹⁹ ΑΠ 1359/2009 ΝΟΜΟΣ.

²⁰ ΑΠ 1095/2016 ΠοινΔικ 2017, 668.

²¹ ΑΠ 1426/2007 ΠοινΧρ 2008, 426.

²² ΑΠ 1426/2007 ΠοινΧρ 2008, 426.

περίπτωση χορηγήσεως αμνηστίας, διότι στην τελευταία περίπτωση έχουμε αναδρομική εξάλειψη του αξιοποιήσιμου και η ποινή θεωρείται ως μηδέποτε καταγνωσθείσα²³.

B. Κεφαλαιώδεις παραδοχές αναφορικά με το ποινικό μητρώο σε σχέση με τη χορήγηση της αναστολής.

->Δεν νοείται υποχρέωση του καταδικασθέντος να προσκομίσει ο ίδιος το ποινικό του μητρώο και σε περίπτωση μη προσκόμισης αυτού να μην του χορηγηθεί αναστολή για τον λόγο αυτό. Στη δικαστηριακή πρακτική, ιδιαίτερα, στο επίπεδο των Πλημμελειοδικείων, συνηθίζεται να μην υπάρχει το ποινικό μητρώο του κατηγορουμένου, εντός του φακέλου της δικογραφίας. Τα Δικαστήρια αρκούνται σε μια απλή δήλωση του κατηγορουμένου, αναφορικά με το αν πληροί ή όχι τις προϋποθέσεις της αναστολής. Σε καμία περίπτωση, δεν μπορεί να θεωρηθεί ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία, ότι εντός της δικογραφίας δεν υπάρχει αντίγραφο ποινικού μητρώου, ώστε να διακριβωθεί το ποινικό παρελθόν του κατηγορουμένου και ότι λόγω της μη αυτοπρόσωπης εμφάνισης του κατηγορουμένου, δεν είναι δυνατό, να διαπιστωθεί αν συντρέχουν στο πρόσωπό του οι προϋποθέσεις της αναστολής²⁴. Έτσι, ο καταδικασθείς δεν έχει υποχρέωση να αποδείξει τη μη ύπαρξη των περιπτώσεων, οι οποίες, αν συντρέχουν, δεν επιτρέπεται η χορήγηση της αναστολής της ποινής²⁵, και τούτο υπό την έννοια, ότι εάν δεν αποδεικνύεται από κανένα στοιχείο η συνδρομή τους, η αναστολή εκτέλεσης της ποινής είναι υποχρεωτική²⁶. Κατά συνέπεια, δεν νοείται υποχρέωση του καταδικασθέντος, να προσκομίσει ο ίδιος το ποινικό του μητρώο, και στην περίπτωση μη προσκόμισης αυτού, να μην του χορηγηθεί αναστολή²⁷.

²³ Μαργαρίτης σε προηγούμενη έκδοση 2016, Μαργαρίτης/Παρασκευόπουλος – Νούσκαλης, Ποινολογία, 2016, 527, Συμεωνίδου-Καστανίδου σε προηγούμενη έκδοση του 2016, σε προηγούμενη έκδοση του 2016, Καΐφα – Γκμπάντι/ Μπιτζιλέκης/ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Δίκαιο των ποινικών κυρώσεων, 2016, 532.

²⁴ υπό το προΐσχ. δίκαιο: ΑΠ 289/2000 Υπερ 2000, 1005, με παρατηρήσεις Συμεωνίδου-Καστανίδου, ΑΠ 345/2000 ΠοινΧρ 2000, 899, ΑΠ 347/2000 ΝοΒ 2000, 1018, ΑΠ 8/2005 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1559/2006 Πλογ 2006, 1467, ΑΠ 1969/2008 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1228/2011 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 162/2014 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 305/2016 ΝΟΜΟΣ.

²⁵ ΠλημΤριπ 470/2011 ΝΟΜΟΣ.

²⁶ ΕφΘεσ 1180/2001 Αρμ 2001, 1109.

²⁷ ΑΠ 524/2008 ΝΟΜΟΣ.

Ζήτημα 5^ο: Ποιό είναι το σημείο αφετηρίας του χρόνου δοκιμασίας, στην περίπτωση της διάταξης του άρθρου 99 ΠΚ;

Ο χρόνος δοκιμασίας εκκινούσε, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ (όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019), από τη δημοσίευση της απόφασης που χορηγεί την αναστολή, εάν ο καταδικασθείς είναι παρών, άλλως από την επίδοση της απόφασης (μετά και την τροποποίηση που επήλθε στη διάταξη του άρθρου 99 παρ. 1 ΠΚ, με το άρθρο 1 παρ. 4 Ν. 4637/2019). Έτσι, ο νομοθέτης προέβλεψε ρητά ότι ο χρόνος δοκιμασίας εκκινεί από τη δημοσίευση της απόφασης που χορηγεί για πρώτη φορά την αναστολή -ακόμη και της πρωτοβάθμιας²⁸.

Με τη ρύθμιση αυτή, επιλύθηκε νομοθετικά ένα μεγάλο ζήτημα που είχε δημιουργηθεί στη θεωρία και τη νομολογία, αναφορικά με το σημείο αφετηρίας του χρόνου δοκιμασίας, ενόψει του ότι το ακριβές χρονικό σημείο, κατά το οποίο αυτός εκκινούσε δεν προσδιοριζόταν στη ρύθμιση του άρθρου 99 προΐσχ. ΠΚ²⁹. Με τον τρόπο αυτό, πράγματι, από τη μία πλευρά, εκπληρούται η ratio legis που συνίσταται στον έλεγχο της μετά την καταδίκη συμπεριφοράς του δράστη, η οποία εκπληρώνεται ήδη από την ημέρα που αυτός, παρότι καταδικάστηκε για πρώτη φορά σε περιοριστική της ελευθερίας ποινή, συνεχίζει να διάγει εν ελευθερία λόγω της αναστολής που του χορηγήθηκε³⁰. Από την άλλη πλευρά, όμως, είναι αλήθεια ότι δημιουργούνται προβλήματα στο πεδίο εκτέλεσης της ποινής³¹. Γι' αυτό μεταξύ άλλων υποστηρίζεται, ότι ο χρόνος δοκιμασίας θα πρέπει να ξεκινάει από την επόμενη της ημέρας που η απόφαση καθίσταται εκτελεστή³².

²⁸ Κοσμάτος σε Παύλου/Κοσμάτος, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 197

²⁹ Για τις απόψεις σχετικά με το σημείο αφετηρίας του χρόνου δοκιμασίας, βλ. Συμεωνίδου-Καστανίδου, σε Καΐφα – Γκμπάντι/ Μπιτζιλέκης/ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Δίκαιο των ποινικών κυρώσεων, 2020, 536, Δανιήλ, Ειδικά ζητήματα αναστολής εκτέλεσης της ποινής μέσα από τη νομολογία, Τιμητικός Τόμος Νέστορα Κουράκη, 2016, 2276, Βρυσιώτη, Ο προσδιορισμός της ποινής στα στάδια της επιμέτρησης και της έκτισης, 2019, 184.

³⁰ Χαραλαμπίκης, Ο Νέος Ποινικός Κώδικας, 2^η εκδ., 2019, 106, βλ. και Βρυσιώτη, Ο προσδιορισμός της ποινής στα στάδια της επιμέτρησης και της έκτισης, 2019, 185.

³¹ Μαργαρίτης σε Μαργαρίτη/ Παρασκευόπουλο – Νούσκαλη, Ποινολογία, 2020, 481

³² Μαργαρίτης σε Μαργαρίτη/ Παρασκευόπουλο – Νούσκαλη, Ποινολογία, 2020, 481, Αδάμπα, Αναστολή εκτέλεσης της ποινής κατ' άρθρα 99 επ. ΠΚ, ανάκληση ή άρση αυτής και η επίδραση στην εκτελεσιμότητα της διάταξης επιβολής των δικαστικών εξόδων σε βάρος του καταδικασθέντα, ΠοινΧρ 2006, 569.

Με το Ν. 4855/2021 τροποποιείται εκ νέου η πρόβλεψη για το σημείο αφετηρίας του χρόνου δοκιμασίας. Έτσι, στη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 Ν. 4855/2021, το σημείο αφετηρίας του χρόνου δοκιμασίας μετατίθεται στο χρόνο που η απόφαση καθίσταται εκτελεστή, ώστε σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του Ν. 4855/2021 «να μην παρατηρείται η αντίφαση να έχει παρέλθει ο χρόνος της δοκιμασίας πριν καν η απόφαση καταστεί εκτελεστή». Η συγκεκριμένη αιτιολογία, προφανώς, αναφέρεται στα πρακτικά προβλήματα που δημιουργούνται από την αντίφαση αυτή. Η εν λόγω τροποποίηση, εμφανίζει πρακτική σημασία, διότι «το πότε θα θεωρήσουμε ότι ξεκινάει ο χρόνος δοκιμασίας» συναρτάται -μεταξύ άλλων- άμεσα με τη δυνατότητα ανάκλησης ή άρσης της αναστολής, καθώς ανάκληση ή άρση της αναστολής χωρεί, μόνο εφόσον ανακαλυφθούν οι προϋποθέσεις ανάκλησης ή άρσης εντός του χρόνου δοκιμασίας (άρθρα 101, 102 ΠΚ)³³.

Ζήτημα 6^ο: Η διαδικασία σε περίπτωση παραβίασης των όρων.

Μία σημαντική αλλαγή, που επήλθε με το Ν. 4619/2019 έγκειται στο ότι για ποινές μέχρι τριών ετών προβλέπεται πλέον η δυνατότητα επιβολής όρων, ενώ με βάση τον προϊσχ. ΠΚ, η αναστολή για ποινές ίδιου ύψους χορηγείτο άνευ της δυνατότητας επιβολής όρων.

Στη διάταξη του άρθρου 99 παρ. 4 ΠΚ, όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019, ορίζεται η διαδικασία που ακολουθείται σε περίπτωση που ο καταδικασθείς παραβιάσει τους όρους που του έχουν επιβληθεί. Στη συγκεκριμένη διάταξη, προβλεπόταν αναλογική εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 81 παρ. 5 ΠΚ, όπως αυτή ίσχυε με Ν. 4619/2019, στην οποία ορίζονταν οι συνέπειες από την ελλιπή ή πλημμελή -με υπαιτιότητα του καταδικασθέντα- παροχή κοινωφελούς εργασίας. Με το άρθρο αυτό δινόταν η δυνατότητα στον Εισαγγελέα -μεταξύ άλλων- και να διατάξει την έκτιση της φυλάκισης που επιβλήθηκε. Η δυνατότητα αυτή, προβλεπόταν και στον προϊσχ. ΠΚ κατά το μέτρο που αφορούσε τη πλημμελή ή ελλιπή παροχή κοινωφελούς εργασίας ως περαιτέρω μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής, κατ' άρθρο 82 προϊσχ. ΠΚ. Η νομοθετική αυτή πρόβλεψη ήδη από τότε επικρινόταν στη θεωρία με το επιχείρημα, ότι οδηγεί σε επί της ουσίας τροποποίηση της ποινής που επέβαλε το Δικαστήριο,

³³ Η ανάκληση της αναστολής μπορεί να λάβει χώρα το αργότερο μέχρι να λήξει ο χρόνος της δοκιμασίας. Μετά από αυτόν θέμα ανάκλησης σε καμία περίπτωση -υπό το νέο καθεστώς- δεν τίθεται. Έτσι, για να ανακληθεί ή να αρθεί η αναστολή, απαιτείται να ανακαλυφθούν οι λόγοι ανάκλησης ή άρσης εντός του χρόνου δοκιμασίας και όχι μετά αυτόν (υπό το προϊσχ. δίκαιο βλ. ΑΠ 33/1996 ΠοινΧρ 1996, 1423).

χωρίς να παρέχεται δυνατότητα προσφυγής στον καταδικασθέντα για ένα τόσο σημαντικό ζήτημα³⁴. Βέβαια, επισημαίνεται, ότι σε περίπτωση διάταξης του Εισαγγελέα περί έκτισης της ποινής λόγω παραβίασης των όρων που έχουν τεθεί με βάση τη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ, θα πρέπει να γίνεται δεκτό πως η απόφαση του μπορεί να προσβληθεί από τον καταδικασθέντα με αντιρρήσεις, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 562 ΚΠΔ, αφού πρόκειται για όρους που περιορίζουν την ελευθερία του³⁵.

Με τις νέες τροποποιήσεις, όμως, που επήλθαν στη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ με το άρθρο 9 Ν. 4855/2021, τροποποιείται η παρ. 4 του άρθρου 99 ΠΚ και προβλέπεται πάλι η δυνητική επιβολή όρων, όμως ορίζεται ότι αν ο καταδικασθείς παραβιάζει τους όρους που του έχουν επιβληθεί, ο Εισαγγελέας εκτέλεσης της ποινής, μπορεί να προβεί κατά την κρίση του σε έγγραφη προειδοποίηση εκείνου που καταδικάστηκε ή να εισαγάγει την υπόθεση στο Δικαστήριο εκτέλεσης της ποινής, όπου υποχρεωτικά ο καταδικασθείς κλητεύεται τουλάχιστον 10 μέρες πριν και μπορεί να παραστεί αυτοπροσώπως ή με συνήγορο. Στο πλαίσιο αυτό, καταργείται η παραπομπή στη διάταξη του άρθρου 81 παρ. 5 ΠΚ και αναφέρεται η διαδικασία ρητά στο 99 ΠΚ, παρότι ανάλογη τροποποίηση λαμβάνει χώρα και στη διάταξη του άρθρου 81 ΠΚ (με το Ν. 4855/2021). Προβλέπεται, λοιπόν, το Δικαστήριο εκτέλεσης της ποινής, το οποίο λαμβάνοντας υπόψη τη συχνότητα και τη σοβαρότητα της παραβίασης των υποχρεώσεων, καθώς και το βαθμό της υπαιτιότητας του καταδικασθέντα, μπορεί: α) να τροποποιήσει τους επιβληθέντες ή να επιβάλει επιπρόσθετους όρους, β) να διατάξει τη μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας κατά το άρθρο 104Α ΠΚ, γ) να διατάξει την έκτιση μέρους της ποινής φυλάκισης που επιβλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 100 ΠΚ ή την έκτιση ολόκληρης της ποινής. Στην αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του ν. 4855/2021 αναφέρεται ότι η «*ρύθμιση της παρ. 4 αφενός είναι προσαρμοσμένη ειδικά στην αναστολή εκτέλεσης, και αφετέρου λόγω της σπουδαιότητας της απόφασης για τροποποίηση ή προσθήκη όρων, όπως και για έκτιση μέρους ή ολόκληρης της ποινής που ανεστάλη, ως κρίνον όργανο προβλέπεται το δικαστήριο εκτέλεσης της ποινής και όχι ο εισαγγελέας*». Η τροποποίηση αυτή, ενστερνίζεται τις ενστάσεις που είχαν διατυπωθεί στη θεωρία, όπως αυτές αναφέρθηκαν ανωτέρω³⁶.

³⁴ Βλ. *Καϊάφα – Γκμπάντι*, σε προηγούμενη έκδοση του 2016, *Καϊάφα – Γκμπάντι/ Μπιτζιλέκης/ Συμεωνίδου – Καστανίδου*, Δίκαιο των ποινικών κυρώσεων, 2016, 521 και *Νάιντο*, Ερμηνευτικά ζητήματα της μετατροπής των στερητικών της ελευθερίας ποινών, *ΠοινΔικ* 2017, 378.

³⁵ *Κοσμάτος σε Παύλου/Κοσμάτος*, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 200.

³⁶ Σημειωτέον ότι στη διάταξη του άρθρου 82 προΐσχ. ΠΚ, όπως ίσχυε πριν το Ν. 3904/2010, που τροποποίησε τη διάταξη του άρθρου 82 προΐσχ. ΠΚ, προβλεπόταν η δυνατότητα προσφυγής του

Ζήτημα 7ο: Ακολουθούμενη μεθοδολογία σε περίπτωση μη χορήγησης της αναστολής για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν τη 01.07.2019.

Ο θεσμός της μετατροπής της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε χρηματική (άρθρο 82 προΐσχ. ΠΚ) καταργήθηκε με το Ν. 4619/2019. Όμως, για πράξεις που τελέστηκαν πριν τη θέση σε ισχύ του νέου ΠΚ (δηλαδή πριν την 01.07.2019), δίχως αμφιβολία εφαρμόζεται ο θεσμός της μετατροπής (άρθρο 82 προΐσχ. ΠΚ), όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 2 και 465 ΠΚ. Εξάλλου, ο θεσμός της μετατροπής του 82 του προΐσχ. ΠΚ, είναι θεσμός ουσιαστικού ποινικού δικαίου επί του οποίου τυγχάνει εφαρμογής η διάταξη του άρθρου 2 ΠΚ³⁷. Συνεπώς, για πράξεις που τελέστηκαν πριν την 01.07.2019, ακολουθείται η πρακτική του προΐσχ.ΠΚ (στο βαθμό που είναι ευμενέστερη του νέου) και επομένως, όταν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της αναστολής, το Δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως τις προϋποθέσεις της μετατροπής (άρθρο 82 προΐσχ. ΠΚ).

Στο πλαίσιο αυτό η νομολογία, υπό το καθεστώς του προΐσχ. ΠΚ, παγίως δεχόταν ότι, όταν λόγω του ύψους της ποινής που επιβλήθηκε, είναι δυνατόν τόσο να δοθεί αναστολή (άρ. 99 και 100 προΐσχ. ΠΚ) όσο και να μετατραπεί η ποινή, το Δικαστήριο οφείλει να εξετάσει πρώτα το εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις χορήγησης αναστολής εκτέλεσης, και μόνο στην περίπτωση που κρίνει αιτιολογημένα ότι αυτές δεν συντρέχουν, μπορεί να προχωρήσει σε μετατροπή της ποινής. Διαφορετικά η απόφαση είναι αναιρετέα για αρνητική υπέρβαση εξουσίας³⁸. Αντίθετα, δεν υφίσταται περίπτωση αρνητικής υπέρβασης εξουσίας, όταν το Δικαστήριο, προέβη στη μετατροπή της ποινής, αφού πρώτα ήλεγξε το ποινικό μητρώο και διαπίστωσε ότι δεν συντρέχει κατά νόμο περίπτωση αναστολής της³⁹. Τέλος, το Δικαστήριο, δεν έχει υποχρέωση να εξετάσει τις προϋποθέσεις της αναστολής, όταν ο ίδιος ο κατηγορούμενος αιτείται απευθείας τη μετατροπή της ποινής του (πρέπει όμως να μη συντρέχουν στο πρόσωπό του οι προϋποθέσεις της αναστολής⁴⁰).

κατηγορουμένου κατά της διάταξης του Εισαγγελέα για εκτέλεση της περιοριστικής της ελευθερίας ποινής σε περίπτωση ελλιπούς ή πλημμελούς παροχής κοινωφελούς εργασίας. Η προσφυγή αυτή απευθυνόταν στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο του τόπου έκτισης της ποινής. Οπότε επιστρέφουμε τρόπον τινά σε εκείνο το καθεστώς.

³⁷ ΑΠ 122/2012, ΑΠ 846/2013 ΝΟΜΟΣ.

³⁸ ΑΠ 274/2013 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 621/2013 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 587/2013 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 646/2013 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 285/2013, ΑΠ 871/2013, ΑΠ 973/2013 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 62/2013 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1129/2013 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1429/2013 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 162/2014, ΑΠ 672/2014, ΑΠ 870/2014, ΑΠ 646/2015 ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, ΑΠ 5/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1181/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 316/2018, ΠοινΔικ 2019, 510.

³⁹ ΑΠ 1426/2007 ΝΟΜΟΣ.

⁴⁰ ΑΠ 401/2013 ΝΟΜΟΣ.

Την ανωτέρω πρακτική ακολουθεί και η νομολογία σήμερα, όπου στην περίπτωση κατά την οποία αρνείται τη χορήγηση της αναστολής για πράξεις που τελέστηκαν πριν την 01.07.2019, προβαίνει σε μετατροπή της ποινής σε χρηματική σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 82 προΐσχ. ΠΚ⁴¹.

3.2. Άρθρο 100 ΠΚ

Ζήτημα 1^ο: Εκτελείται άμεσα το τμήμα της ποινής, που διέταξε το Δικαστήριο να μην ανασταλεί αλλά να εκτελεστεί; (αναφερόμενο ζήτημα διαχρονικού δικαίου)

Με τη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ (Ν. 4619/2019) εισάγεται ο θεσμός της αναστολής εκτέλεσης μέρους της ποινής. Έτσι, η σημαντικότερη τροποποίηση που επήλθε στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ με το Ν. 4619/2019 σε σχέση με τον προΐσχυσαντα ΠΚ, έγκειται στο ότι στη διάταξη του προΐσχ. ΠΚ, προβλεπόταν η αναστολή ολόκληρης της ποινής υπό όρους (για ποινές φυλάκισης τριών έως πέντε ετών), ενώ στη νέα διάταξη μπορεί να διαταχθεί η εκτέλεση μέρους της ποινής (από δέκα ημέρες μέχρι τρεις μήνες) με την ταυτόχρονη αναστολή του υπολοίπου μέρους της ποινής (για ποινές φυλάκισης έως τριών ετών).

Πάντως, η απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου περί έκτισης μέρους της ποινής και περί αναστολής του υπολοίπου, δεν σηματοδοτούσε μέχρι πρότινος απαραίτητα ότι ο καταδικασθείς θα οδηγηθεί στη φυλακή. Και τούτο, διότι η αναστολή εκτέλεσης της ποινής αφορά, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ, επιβαλλόμενες ποινές μέχρι τρία έτη (τόσο υπό το καθεστώς του Ν. 4619/2019 όσο και υπό το καθεστώς του Ν. 4855/2021). Έτσι τυχόν ασκηθείσα έφεση, από μέρους του καταδικασθέντος, υπό το καθεστώς του Ν. 4620/2019 (Κώδικας Ποινικής Δικονομίας) είχε αυτοδικαίως αναστέλλουσα δύναμη, καθώς σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 497 παρ. 2 ΚΠΔ (όπως ίσχυε με το Ν. 4620/2019), αν με την καταδικαστική απόφαση επιβαλλόταν ποινή φυλάκισης έως τριών ετών, η έφεση είχε αυτοδικαίως ανασταλτικό αποτέλεσμα. Επομένως, η άμεση έκτιση του μέρους ποινής, στην περίπτωση του άρθρου 100 ΠΚ, μπορούσε να λάβει χώρα, είτε με την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας υποβολής του ενδίκου μέσου της έφεσης, είτε με την επιβολή μη εφέσιμης ποινής (ώστε η απόφαση να μην είναι εκκλητή), είτε με την παραίτηση από το δικαίωμα άσκησης του ενδίκου μέσου της έφεσης, είτε μετά την απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου⁴². Παρατηρεί λοιπόν κανείς, ότι το πεδίο εφαρμογής της διάταξης

⁴¹ Τελείως ενδεικτικά, ΤριμπλημΑθηνών 291/2020 ΠοινΧρ 2020, 536, ΕφΘρακ 312/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁴² Κοσμάτος σε Παύλου/Κοσμάτο, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 201

ήταν ιδιαίτερα περιορισμένο. Παρόλα αυτά, από την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ, δημιουργήθηκαν πάρα πολύ σημαντικά ζητήματα.

Με το Ν. 4855/2021 επήλθαν τροποποιήσεις και στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, τροποποιήθηκε και η διάταξη του άρθρου 497 παρ. 2 ΚΠΔ (με το άρθρο 151 Ν.4855/2021) στην οποία πλέον προβλέπεται ότι: «*Αν με την καταδικαστική απόφαση επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης ή περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων, η έφεση έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα εκτός αν το δικαστήριο αιτιολογώντας, ειδικά την απόφασή του, κρίνει αλλιώς*». Επομένως, η χορήγηση ανασταλτικού αποτελέσματος στην έφεση, για ποινές φυλάκισης (και εν προκειμένω για ποινές μέχρι τριών ετών) εναπόκειται πλέον στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου. Κατ' ακολουθία, υπό το νέο καθεστώς, δύναται να τύχει άμεσης εφαρμογής η διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ, στην περίπτωση κατά την οποία το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο κρίνει ότι έφεση δεν θα έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

Η τροποποίηση αυτή σε επίπεδο διαχρονικού δικαίου, θα καταλαμβάνει και τις πράξεις που τελέστηκαν από 01.07.2019 (Ν.4619/2019) μέχρι και πριν τις 12.11.2021 (Ν.4855/2021), δεδομένου ότι αφορά διατάξεις δικονομικού ποινικού δικαίου (αρ. 497 παρ. 2 ΚΠΔ), για τις οποίες, όπως γίνεται παγίως δεκτό είναι επιτρεπτή η αναδρομική εφαρμογή νεότερης δυσμενέστερης διάταξης, καθώς η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 ΠΚ περί ισχύος του ηπιότερου νόμου έχει εφαρμογή μόνο επί των κανόνων ουσιαστικού και όχι δικονομικού ποινικού δικαίου⁴³, ενώ δεν διαλαμβάνεται και κάτι διαφορετικό σε μεταβατική διάταξη. Επομένως, για πράξεις που τελέστηκαν πριν τις 12.11.2021 και που εκδικάζονται από τότε και έπειτα, στην περίπτωση εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ, υπάρχει δυνατότητα άμεσης εκτέλεσης του μη ανασταλέντος μέρους της ποινής, εφόσον κριθεί ότι η έφεση δεν θα έχει αναστέλλουσα δύναμη⁴⁴.

⁴³ ΟΛΑΠ 1/2014, ΠοινΔικ 2014, 99, με παρατηρήσεις Δημήτρηαινα. Η άμεση εφαρμογή επί εκκρεμών υποθέσεων των νέων δικονομικών διατάξεων (ανεξάρτητα από το εάν με αυτές εισάγεται δυσμενέστερο ή ευμενέστερο καθεστώς) βασίζεται στο ότι σε αυτήν την περίπτωση δεν επιβαρύνεται η θέση του κατηγορουμένου, αλλά αντίθετα διευκολύνεται η ποινική διαδικασία (βλ. και Ναζίρη, Διαχρονικό Ποινικό Δίκαιο, 2020, 76επ.).

⁴⁴ Ωστόσο, στην παραπάνω προσέγγιση χωρεί ισχυρός αντίλογος, διότι είναι προφανές, ότι με τη νέα νομοθετική επιλογή στη διάταξη του άρθρου 497 ΚΠΔ, θίγεται ένα κεκτημένο ουσιαστικό δικαίωμα του κατηγορουμένου. Στο πλαίσιο αυτό, η θεωρία (βλ. Χαραλαμπίκη, Ποινικό δίκαιο και νομολογία, 2021, 10 επ. Τριανταφύλλου Γ., Αναδρομικοί ποινικοί δικονομικοί νόμοι και μέτρα δικονομικού καταναγκασμού, Δίκη 1990, 753, Μπέκα, Η χρονική επέκταση της ισχύος των ουσιαστικών ποινικών νόμων, 1992, 131) αναγνωρίζει ορισμένες εξαιρέσεις από τον κανόνα της αναδρομικής εφαρμογής των δικονομικών διατάξεων σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο νεότερος δικονομικός ποινικός νόμος, προσβάλλει έννομα αγαθά του ατόμου -μεταξύ άλλων- καταργώντας ένδικο μέσο ή

Ζήτημα 2^ο: Επιτρέπεται μετατροπή ή αναστολή του μέρους της ποινής που αποφάσισε το δικαστήριο να εκτιθεί;

Η απάντηση είναι προφανώς αρνητική, δεδομένου ότι το Δικαστήριο, σε επίπεδο ακολουθούμενης μεθοδολογίας, επιλέγει τη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ, μόνο αφού προηγουμένως έχει αποκλείσει τη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ και εκείνη του άρθρου 104 Α ΠΚ.

Ζήτημα 3^ο: Επιτρέπεται η συμμετοχή του μη ανασταλέντος τμήματος μιας ποινής που έχει μερικώς ανασταλεί με βάση τη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ στο σχηματισμό συνολικής ποινής, με άλλες αποφάσεις που εκκρεμούν προς εκτέλεση;

Η απάντηση είναι αρνητική, δεδομένου ότι⁴⁵:

α) η μερική αναστολή της ποινής δεν συνεπάγεται διάσπαση της επιβληθείσας ποινής που επέβαλε το Δικαστήριο. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο επέβαλε με προηγούμενη κρίση του, μία αδιαίρετη ποινή, για την οποία με μεταγενέστερη κρίση του αποφάσισε ένα μικρό μέρος της να εκτιθεί και το υπόλοιπο να ανασταλεί.

β) στο σχηματισμό συνολικής ποινής συμμετέχουν ολόκληρες ποινές και όχι τμήματα αυτών. Αυτό προκύπτει από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 551 ΚΠΔ, καθώς και από τις διατάξεις των άρθρων 94 – 97 ΠΚ.

τροποποιώντας κάποιο μέτρο δικονομικού καταγκανασμού. Εδώ, είναι προφανές, πως για εκκρεμείς υποθέσεις, προσβάλλεται το έννομο αγαθό της ελευθερίας του ατόμου, η θέση του οποίου χειροτερεύει, με την απειλή του κινδύνου έκτισης ποινών φυλάκισης τουλάχιστον μέχρι τριών, με μόνη τη πρωτοβάθμια κρίση και μάλιστα για μία ποινή για την οποία έχει επιλεγεί η έκτιση ενός μικρού τμήματος της ποινής. Πέραν τούτου, θίγεται και αρχή της ισότητας, καθώς εάν ο κατηγορούμενος είχε «προλάβει» να δικαστεί πριν τις 12.11.2021, δεν θα «διέτρεχε» τέτοιο κίνδυνο. Όλα τα παραπάνω ισχύουν πολύ περισσότερο, όπως εύστοχα επισημαίνεται (*Δημήτραινας* παρατηρήσεις σε ΟΛΑΠ 1/2014, ΠοινΔικ 2014, 111, με εκεί παραπομπές σε θεωρία), όταν υπάρχει δογματική αλληλεξάρτηση μεταξύ ενός κανόνα ουσιαστικού δικαίου (όπως εν προκειμένω η διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ) και ενός κανόνα δικονομικού δικαίου (όπως εν προκειμένω του άρθρου 497 ΚΠΔ) ή όταν προσδίδεται χαρακτήρας ουσιαστικού ποινικού δικαίου στο δικονομικό κανόνα που η άμεση εφαρμογή του οδηγεί σε χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου (βλ. και *Παπακυριάκου*, σε *Μαργαρίτη/Παπακυριάκου*, Η δικονομική μεταχείριση των αδικημάτων της φοροδιαφυγής του Ν. 2523/1997 στο πλαίσιο του νέου άρθρου 308 Α ΚΠΔ μετά τις πρόσφατες τροποποιήσεις των προϋποθέσεων δίωξης τους με τους Ν 3888/2010 και 4943/2011, ΠοινΔικ 2012, 130 επ.).

⁴⁵ βλ. *Κοσμάτο σε Παύλου/ Κοσμάτο*, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 202.

Ζήτημα 4^ο: Η σχέση ανάμεσα στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ και του άρθρου 105B ΠΚ. Είναι νοητή η συνύπαρξη των θεσμών της μερικής αναστολής και της απόλυσης υπό όρο;

Ένα ζήτημα που προέκυψε κατά την εφαρμογή της νεοπαγούς διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ, αφορούσε το εάν επιτρέπεται απόλυση υπό όρο, στην περίπτωση έκτισης του μη ανασταλέντος μέρους της ποινής (δέκα ημερών έως τριών μηνών) κατ' άρθρο 100 ΠΚ. Στη νομολογία έχουν διαμορφωθεί τρεις τάσεις.

Σύμφωνα με την πρώτη άποψη, γίνεται δεκτό ότι στην περίπτωση του άρθρου 100 ΠΚ δεν χωρεί εφαρμογή του άρθρου 105B ΠΚ και χρησιμοποιούνται ως βασικά επιχειρήματα τα εξής⁴⁶:

→Από τη γραμματική διατύπωση της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ συνάγεται ότι η βούληση του Νομοθέτη είναι να εκτελούνται πραγματικά (και όχι πλασματικά) οι εν λόγω ποινές που κυμαίνονται από δέκα (10) ημέρες έως τρεις (3) μήνες και δη χωρίς δυνατότητα μετατροπής ή αναστολής αυτών.

→Η χορήγηση της απόλυσης στην περίπτωση έκτισης μέρους ποινής βρίσκεται εκτός της γραμματικής διατύπωσης της διάταξης του άρθρου 105B παρ. 1 περ. α' ΠΚ, το οποίο και αναφέρεται αποκλειστικά σε επιβληθείσα ποινή.

→Διαφορετική προσέγγιση παραγνωρίζει τη ratio του νέου θεσμού και θέτει εκποδών τη δικαστική κρίση περί αναγκαιότητας έκτισης μέρους της ποινής, η οποία μπορεί να αμφισβητηθεί μόνον στο πλαίσιο άσκησης ενδίκου μέσου κατά της απόφασης.

Σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη, χωρεί απόλυση υπό όρο, αλλά το απαιτούμενο από τη διάταξη του άρθρου 105B ΠΚ ελάχιστο όριο έκτισης των 2/5 θα υπολογιστεί με σημείο αναφοράς ολόκληρη την ποινή, που έχει επιβληθεί και όχι το τμήμα αυτής που επέλεξε το Δικαστήριο να εκτιθεί⁴⁷. Τα βασικά επιχειρήματα της προσέγγισης αυτής είναι παρόμοια με

⁴⁶ ΣυμβΠλημΧίου 42/2021 (με μειοψηφία και αντίθετη εισαγγελική πρόταση), Αρμενόπουλος 2021, 1416 με σημείωμα *Ναζίρη*.

⁴⁷ ΣυμβΠλημΧίου 34/2021 (με μειοψηφία και αντίθετη εισαγγελική πρόταση), Αρμενόπουλος 2021, 1406, με σημείωμα *Ναζίρη*, ΣυμβΠλημΣερ 392/2020 (με μειοψηφία και αντίθετη εισαγγελική πρόταση), Αρμενόπουλος 2021, 854.

εκείνης που δεν αποδέχεται τη συνύπαρξή των δύο θεσμών και συνοψίζονται στο ότι αφενός δεν υπηρετείται ο σκοπός της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ (έκτιση μικρού χρόνου) αφετέρου παραγνωρίζεται η κρίση του Δικαστηρίου περί αναγκαιότητας έκτισης μέρους της ποινής.

Σύμφωνα με την τρίτη άποψη, χωρεί απόλυση υπό όρο και το, απαιτούμενο από τη διάταξη του άρθρου 105B ΠΚ, ελάχιστο όριο έκτισης των 2/5 θα υπολογιστεί με σημείο αναφοράς το τμήμα της ποινής που εκτίεται. Τα βασικότερα επιχειρήματα της προσέγγισης αυτής είναι τα εξής⁴⁸:

->Η χορηγηθείσα αναστολή εκτέλεσης της ποινής αποκλείει κατ' αρχάς οποιαδήποτε δυνατότητα έκτισής της και, σε περίπτωση που η αναστολή δεν αρθεί ή δεν ανακληθεί, η ποινή που ανεστάλη θεωρείται σαν να μην είχε επιβληθεί (αρ. 102 παρ. 2 ΠΚ). Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι, αν συνυπολογίσουμε το μέρος της ανασταλείσας ποινής στη διαμόρφωση του ελάχιστου χρόνου παραμονής του κρατουμένου στη φυλακή, προκειμένου ο τελευταίος να κατοχυρώσει δικαίωμα υπό όρο απόλυσης, θα οδηγηθούμε (εφόσον δεν ελάμβανε χώρα άρση ή ανάκληση της αναστολής) στο παράδοξο να εκτελείται (έστω εν μέρει) μία ποινή που θεωρείται ότι ουδέποτε επιβλήθηκε.

->Απαγόρευση της απόλυσης υπό όρο δεν προβλέπεται, ούτε στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ, ούτε στη διάταξη του άρθρου 105B ΠΚ, ενώ σε καμία διάταξη νόμου δεν ρυθμίζονται ειδικά για την περίπτωση αυτή οι προϋποθέσεις του ελαχίστου ορίου έκτισης.

->Διαφορετική προσέγγιση θα οδηγούσε στο άτοπο να εφαρμόζεται η απόλυση υπό όρο σε ποινές πρόσκαιρης και ισόβιας κάθειρξης, αλλά να αποκλείεται σε ποινές φυλάκισης, μη υπερβαίνουσες τους τρεις μήνες. Βέβαια, ως προς το τελευταίο ζήτημα ορθώς επισημαίνεται⁴⁹ ότι δεν είναι απαραίτητα οξύμωρο το παραπάνω σχήμα, διότι είναι δυνατό ο νομοθέτης να επιλέγει την έκτιση ενός (μικρού) τμήματος μιας ελαφράς ποινής για ειδικοπροληπτικούς λόγους, χωρίς να θίγεται η αναλογικότητα, λαμβάνοντας πάντως υπόψη ότι το ελάχιστο εκτιτέο τμήμα μιας κάθειρξης θα είναι πάντοτε πολύ μεγαλύτερο σε σχέση με εκείνο μιας φυλάκισης, πράγμα το οποίο συνέβαινε και στην απόλυση υπό όρο υπό το

⁴⁸ Απόψεις μειοψηφίας σε ΣυμβΠλημΧίου 34/2021 Αρμενόπουλος 2021, 1406, με σημείωμα *Ναζίρη*, ΣυμβΠλημΣερ 392/2020, Αρμενόπουλος 2021, 854, ΣυμβΠλημΧίου 42/2021, Αρμενόπουλος 2021, 1416 με σημείωμα *Ναζίρη*.

⁴⁹ Σημείωμα *Ναζίρη* σε ΣυμβΠλημΧίου 34/2021 Αρμενόπουλος 2021, 1411 -1412

καθεστώς του προϊσχ. ΠΚ, όπου η απόλυση δεν εφαρμοζόταν για ποινές πολύ χαμηλού ύψους⁵⁰.

Αν επιθυμούσαμε να αξιολογήσουμε τις παραπάνω προσεγγίσεις, θα διαπιστώναμε ως δεδομένο, ότι δεν υπάρχει διατύπωση στο νόμο που να απαγορεύει την απόλυση σε αυτήν τη περίπτωση (υπό το καθεστώς του Ν.4619/2019), ούτε διάταξη που να προβλέπει την έκτιση των 2/5 με σημείο αναφοράς το σύνολο της ποινής. Η προσέγγιση που απορρίπτει τη συνύπαρξη των θεσμών και εκείνη που δέχεται μεν τη δυνατότητα συνύπαρξής τους, πλην όμως υποστηρίζει ότι το ελάχιστο όριο έκτισης θα υπολογιστεί με σημείο αναφοράς το σύνολο της ποινής, στηρίζονται κυρίως σε κατά βάση ορθά επιχειρήματα, με δικαιοπολιτικό όμως χαρακτήρα. Αντίθετα, η προσέγγιση που δέχεται τη σύμπλευση των θεσμών και τον υπολογισμό του ελαχίστου ορίου έκτισης με σημείο αναφοράς το μέρος της ποινής που εκτίεται, βασίζεται στη γραμματική ερμηνεία των διατάξεων. Επομένως, υπό αυτά τα νομοθετικά δεδομένα, προκρίνεται η αποδοχή της τελευταίας προσέγγισης.

Σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί κανείς να παραγνωρίσει τις δυσχέρειες⁵¹ που ανακύπτουν από την αποδοχή της άποψης περί δυνατότητας συνύπαρξης των θεσμών (λ.χ. αναφερόμενα ζητήματα από την ύπαρξη δύο παράλληλων καθεστώτων περιόδου δοκιμασίας τόσο για την αναστολή όσο και για την απόλυση⁵²). Ενόψει όμως των δυσχερειών που ανακύπτουν, αλλά και τη ratio της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ, το ορθότερο θα ήταν να υπάρχει ρητή αναφορά στη διάταξη αυτή, με την οποία να απαγορεύεται ρητά η απόλυση υπό όρο⁵³. Πάντως, με αυτά τα νομοθετικά δεδομένα η απόλυση πρέπει να χορηγείται και το

⁵⁰ βλ. άρθρο 105 παρ. 1 προϊσχ. ΠΚ, όπως ίσχυε με το άρθρο 16 παρ. 1 Ν. 1968/1991 σε συνδ. με παρ. 5 περ. α' Ν. 2207/1994.

⁵¹ Βλ. την άποψη της *Συμεωνίδου – Καστανίδου σε Καϊάφα - Γκμπάντι/ Μπιτζιλέκη/ Συμεωνίδου – Καστανίδου*, Δίκαιο των ποινικών Κυρώσεων, 2020, 526, η οποία θεωρεί ότι η συνύπαρξη των θεσμών δεν είναι νοητή, και απαριθμεί συγκεντρωτικά τους λόγους αυτής της διαπίστωσης. Στον αντίποδα, ο *Κοσμάτος σε Παύλου/Κοσμάτο*, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 201, θεωρεί ότι οι θεσμοί συμπλέουν, διότι διαφορετικά θίγεται η αρχή της ισότητας.

⁵² Βλ. τον τρόπο επίλυσης του συγκεκριμένου ζητήματος από τον *Κοσμάτο σε Παύλου/Κοσμάτο*, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 201 - 202.

⁵³ Από τη στιγμή, όμως, που γίνει δεκτό ότι η απόλυση υπό όρο θα απαγορεύεται στην περίπτωση της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ, θα πρέπει να περιοριστεί από το Δικαστήριο το πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής, στις απολύτως εξαιρετικές αναγκαίες περιπτώσεις. Βλ. την κριτική *Χαραλαμπάκη*, Ο νέος Ποινικός Κώδικας – Δύο χρόνια μετά, ΠοινΧρ 2021, 561 επ., για το θεσμό της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ, ο οποίος αναφέρει ότι ο θεσμός της μερικής αναστολής είναι πολύ πρώιμος για τα ελληνικά δεδομένα και ότι «*Με τις ρυθμίσεις αυτές οδηγούμαστε κατ' ανάγκη στην συνέπεια, η έκτιση ποινών φυλάκισης για σοβαρά πλημμελήματα, δηλαδή για αυτά στα οποία το προβλεπόμενο πλαίσιο ποινής φυλάκισης είναι από τρία έτη και πάνω, να αποτελεί*

ελάχιστο όριο έκτισης των 2/5 να υπολογίζεται με σημείο αναφορά το μη ανασταλέν μέρος της ποινής.

Ζήτημα 5°: Εφόσον γίνει δεκτή η άποψη ότι στην περίπτωση της μερικής αναστολής, επιτρέπεται απόλυση υπό όρο, τότε θα χωρεί ευεργετικός υπολογισμός;

Βασικό επιχείρημα της άποψης που δέχεται ότι στην περίπτωση της μερικής αναστολής της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ χωρεί απόλυση υπό όρο είναι, ότι διαφορετική εκδοχή παραβιάζει την αρχή της ισότητας⁵⁴. Επομένως, εφόσον θα επιτρέπεται απόλυση υπό όρο, τότε θα τυγχάνουν εφαρμογής και οι σχετικές μ' αυτή διατάξεις, όπως εκείνες για τον ευεργετικό υπολογισμό⁵⁵. Εξάλλου, οι νομολογιακές προσεγγίσεις που δέχονται ότι στην περίπτωση της μερικής αναστολής της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ χωρεί απόλυση υπό όρο, δεν αμφισβήτησαν τον ευεργετικό υπολογισμό των ημερών⁵⁶, παρά μόνο υπήρξε διάσταση ως προς το ελάχιστο όριο έκτισης των 2/5 που πρέπει να εκτιθεί, δηλαδή, εάν αυτό θα υπολογιστεί με σημείο αναφοράς το μη ανασταλέν τμήμα της ποινής ή ολόκληρη την ποινή.

Ζήτημα 6°: Ζήτημα διαχρονικού δικαίου που αναφύεται από τη ρητή απαγόρευση της απόλυσης υπό όρο στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ, μετά την τροποποίησή της με το άρθρο 10 του Ν. 4855/2021.

Όλα τα παραπάνω προβλήματα σχετικά με τη συνύπαρξη των θεσμών της μερικής αναστολής και της απόλυσης υπό όρο, οδήγησαν στην απαγόρευση της εφαρμογής του θεσμού απόλυσης υπό όρο στην περίπτωση της μερικής αναστολής, με σχετική ρητή αναφορά στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ, με την τροποποίησή της με το άρθρο 10 Ν.

τον κανόνα. Εδώ το Σχέδιο απομμεύεται τα ισχύοντα κυρίως στις χώρες του αγγλοσαξονικού δικαίου. Εκεί όμως, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στη χώρα μας, ο αριθμός των μορφών παραβατικής ή εν γένει αντικοινωνικής συμπεριφοράς που αναγορεύεται σε ποινικό αδίκημα είναι ελάχιστος, διότι γίνεται σεβαστή η αρχή ότι το ποινικό δίκαιο θα πρέπει να αποτελεί την *ultima ratio* αντίδρασης μιας ευνομούμενης πολιτείας. Στην Ελλάδα όμως, με δεδομένο ότι συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο, με την άκρατη και άκριτη ποινικοποίηση των πάντων, η νέα και αταίριαστη με τα ελληνικά δεδομένα αυτή ρύθμιση θα οδηγήσει στο αποτέλεσμα σχεδόν κάθε Έλληνας πολίτης να εγκλειστεί για μία έστω φορά στη ζωή του στη φυλακή. Έχω την αίσθηση ότι οι συντάκτες του νέου Ποινικού Κώδικα αυτόν τον υπαρκτό και ορατό κίνδυνο δεν τον έχουν συνειδητοποιήσει».

⁵⁴ Κοσμάτος σε Παύλου/Κοσμάτος, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 201.

⁵⁵ Κοσμάτος σε Παύλου/Κοσμάτος, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 201.

⁵⁶ ΣυμβΠλημΧίου 34/2021 (με μειοψηφία και αντίθετη εισαγγελική πρόταση), Αρμενόπουλος 2021, 1406, με σημείωμα Ναζίρη, ΣυμβΠλημΣερ 392/2020 (με μειοψηφία και αντίθετη εισαγγελική πρόταση), Αρμενόπουλος 2021, 854.

4855/2021. Συνεπώς, από εδώ και πέρα απαγορεύεται η απόλυση υπό όρο, στην περίπτωση της μερικής αναστολής.

Παρόλα αυτά, όλη η παραπάνω αναπτυχθείσα προβληματική διατηρεί τη σημασία της, καθώς αναφέρεται ένα σημαντικό ζήτημα διαχρονικού δικαίου. Τι θα συμβεί, δηλαδή, με πράξεις που έχουν χρόνο τέλεσης από 1.7.2019 μέχρι πριν τις 12.11.2021, που τέθηκε σε ισχύ ο Ν 4855/2021 με τον οποίο τροποποιήθηκε η διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ. Με άλλα λόγια, επί εκκρεμών υποθέσεων θα επιτρέπεται ή θα απαγορεύεται η απόλυση υπό όρο στην περίπτωση έκτισης του μη ανασταλέντος μέρους με βάση τη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ;

Το όλο ζήτημα θα κριθεί στη βάση του εάν θα θεωρήσουμε ότι η απόλυση υπό όρο απαγορευόταν ήδη με την διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ, όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019 ή όχι. Από τη στιγμή όμως που έχουν εκδοθεί βουλευμάτα, με τα οποία έχει κριθεί ότι εφαρμόζεται η απόλυση υπό όρο, ενισχύεται η θέση ότι θα πρέπει κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 2 νέου ΠΚ, να χωρεί απόλυση υπό όρο σε περιπτώσεις μερικής αναστολής, που αφορούν πράξεις με χρόνο τέλεσης από 01.07.2019 μέχρι 11.11.2021. Μένει, βέβαια, να φανεί πως η νομολογία θα αντιμετωπίσει το ζήτημα αυτό, διότι το γεγονός της έκδοσης των ανωτέρω βουλευμάτων, δεν σημαίνει απαραίτητα ότι αντιμετώπισαν με τον ορθό τρόπο το συγκεκριμένο ζήτημα.

Πάντως, η μέχρι πρότινος «σιωπή» του νομοθέτη υποδηλώνει την πρόθεσή του να επιτρέπεται η απόλυση υπό όρο και ενόψει της δημιουργίας όλων των ανωτέρω προβλημάτων, αποφάσισε τώρα την ρητή απαγόρευσής της, τροποποιώντας τη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ, με το αρ. 10 Ν. 4855/2021. Η «σιωπή» αυτή σε συνδυασμό με τα επιχειρήματα των νομολογιακών παραδοχών περί της δυνατότητας συνύπαρξης των θεσμών, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι μέχρι τώρα η απόλυση υπό όρο επιτρεπόταν. Γι' αυτό, θα ήταν εσφαλμένη η αποδοχή μιας αντίθετης προσέγγισης, σύμφωνα με την οποία, δεν επιτρεπόταν η απόλυση υπό όρο, υπό το καθεστώς του Ν.4619/2019, διότι ήδη από τότε δεν ήταν νοητή η συνύπαρξη των θεσμών⁵⁷ και ότι για το λόγο αυτό, προξενήθηκαν τα παραπάνω ερμηνευτικά προβλήματα στη νομολογία.

⁵⁷ Συμεωνίδου – Καστανίδου σε Καϊάφα - Γκμπάντι/ Μπιτζιλέκη/ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Δίκαιο των ποινικών Κυρώσεων, 2020, 526, κατά την οποία, η συνύπαρξη των θεσμών δεν είναι νοητή.

Συνεπώς, επί εκκρεμών υποθέσεων (για πράξεις που τελέστηκαν από 01.07.2019 μέχρι 11.11.2021) πρέπει κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 2 ΠΚ, στην περίπτωση έκτισης μέρους ποινής με βάση τη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ, αφενός να εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 105B ΠΚ, αφετέρου το ελάχιστο όριο έκτισης να υπολογίζεται ευεργετικά⁵⁸ με σημείο αναφοράς το μη ανασταλέν μέρος της ποινής και όχι το σύνολο αυτής.

Ζήτημα 7ο: Η σχέση ανάμεσα στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ και εκείνη του άρθρου 105 ΠΚ. Είναι νοητή η συνύπαρξη των θεσμών της μερικής αναστολής και της κατ' οίκον έκτισης της ποινής;

Στο ζήτημα αυτό δεν φαίνεται να δημιουργούνται ιδιαίτερα προβλήματα. Έτσι, στη θεωρία γίνεται δεκτό ότι σε περίπτωση που συντρέχουν οι προϋποθέσεις της διάταξης του άρθρου 105 ΠΚ, τότε η έκτιση του μη ανασταλέντος τμήματος της ποινής κατ' άρθρον 100 ΠΚ, μπορεί να λάβει χώρα στην κατοικία του καταδικασθέντος⁵⁹. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται, ότι θα απαιτείται αυτεπάγγελτη έρευνα από το Δικαστήριο στη περίπτωση της μερικής αναστολής, για τη συνδρομή των προϋποθέσεων της κατ' οίκον έκτισης της ποινής, ειδικά όταν πρόκειται για μητέρες που έχουν την επιμέλεια ανηλίκων τέκνων που δεν έχουν συμπληρώσει συγκεκριμένο ηλικιακό όριο⁶⁰. Εξάλλου, η αποδοχή της συνύπαρξης των θεσμών, δεν έρχεται σε αντίθεση με τη φιλοσοφία των διατάξεων, διότι η κρίση περί αντικατάστασης της στερητικής ελευθερίας ποινής με έκτιση αυτής στην κατοικία, έπεται της κρίσης περί μερικής αναστολής της ποινής με βάση τη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ. Αντίθετα, κάτι τέτοιο, δεν συμβαίνει (όπως αναφέρθηκε παραπάνω) με τη δυνατότητα μετατροπής ή αναστολής του μη ανασταλέντος μέρους της ποινής, αφού οι κρίσεις περί αναστολής (άρθρο 99 ΠΚ) και μετατροπής της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας (άρθρο 104 Α ΠΚ) προηγούνται της κρίσης για μερική αναστολή (100 ΠΚ), καθώς αυτή επιλέγεται σε τελευταία ανάλυση. Επιπρόσθετα, η διάταξη του άρθρου 105 ΠΚ δεν αγνοεί την έκτιση υπολοίπου ποινής, αφού σ' αυτή γίνεται λόγος και για δυνατότητα έκτισης υπολοίπου ποινής στην κατοικία, λ.χ. στην περίπτωση καταδικασθέντος σε ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης που έχει υπερβεί το εβδομηκοστό έτος της ηλικίας του. Μάλιστα, με το Ν. 4855/2021 πέραν της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ, επήλθαν τροποποιήσεις και στη διάταξη του άρθρου 105 ΠΚ με το αρ. 17 του νόμου αυτού. Σε αυτές δεν προβλέφθηκε απαγόρευση σχετικά με τη δυνατότητα συνύπαρξης των θεσμών,

⁵⁸ Οι αποφάσεις που δέχτηκαν την δυνατότητα συνύπαρξης των θεσμών, δεν αμφισβήτησαν τον ευεργετικό υπολογισμό.

⁵⁹ *Μαργαρίτης σε Μαργαρίτη/ Παρασκευόπουλο – Νούσκαλη*, Ποινολογία 2020, 483

⁶⁰ *Κοσμάτος σε Παύλου/Κοσμάτο*, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 202

αντίθετα με ό,τι συνέβη στην περίπτωση της σχέσης των θεσμών της μερικής αναστολής και της απόλυσης υπό όρο, όπου στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ, προβλέφθηκε ρητά σχετική απαγόρευση (άρθρο 100 ΠΚ, όπως τροπ. με το αρ. 10 Ν. 4855/2021).

Ζήτημα 8^ο: Ποιό είναι το σημείο αφετηρίας του χρόνου δοκιμασίας στην περίπτωση του 100 ΠΚ;

Υπό το καθεστώς του Ν. 4619/2019, στην περίπτωση της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ, δεν προβλεπόταν ρητά το σημείο αφετηρίας του χρόνου δοκιμασίας, όπως αντίθετα συνέβαινε στην περίπτωση της διάταξης του άρθρου 99 ΠΚ, όπου οριζόταν ότι ο χρόνος δοκιμασίας εκκινεί από τη δημοσίευση της απόφασης που χορηγεί την αναστολή, εάν ο καταδικασθείς είναι παρών, άλλως από την επίδοση της απόφασης (μετά και την τροποποίηση που επήλθε στη διάταξη του άρθρου 99 παρ. 1, με το άρθρο 1 παρ. 4 Ν. 4637/2019). Ενόψει της σιωπής του νόμου, δημιουργούνταν ερμηνευτικές δυσχέρειες, αναφορικά με το σημείο εκκίνησης του χρόνου δοκιμασίας.

Ορθότερο, λοιπόν, είναι να θεωρήσουμε ότι στην περίπτωση της μερικής αναστολής, όπως ίσχυε με το Ν.4619/2019, ο χρόνος δοκιμασίας αρχίζει από τότε που ο καταδικασθείς θα βγει από τη φυλακή, έχοντας εκτίσει το μη ανασταλέν της τμήμα της ποινής⁶¹. Διαφορετική προσέγγιση δεν είναι νοητή, δεδομένου ότι ο χρόνος δοκιμασίας είναι συνυφασμένος με το καθεστώς ελευθερίας. Συνεπώς:

→στην περίπτωση άμεσης εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ (άπρακτη παρέλευση προθεσμίας άσκησης έφεσης, παραίτηση από το δικαίωμα άσκησης του ενδίκου μέσου της έφεσης, μη εκκλητή απόφαση) ο χρόνος δοκιμασίας αρχίζει από την ολοκλήρωση της έκτισης του μη ανασταλέντος τμήματος της ποινής.

→μέχρι πρότινος, στην περίπτωση που ο καταδικασθείς ασκούσε έφεση κατά της πρωτοβάθμιας απόφασης, δεν ήταν νοητή η έκτιση του μη ανασταλέντος μέρους της ποινής. Και αυτό γιατί η έφεσή του καταδικασθέντος είχε αυτοδικαίως αναστέλλουσα δύναμη, αφού η ανώτατη ποινή επί της οποίας τυγχάνει εφαρμογής η διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ είναι ύψους τριών ετών, το οποίο συμπίπτει με το ανώτατο ύψος της ποινής, για το οποίο η έφεση

⁶¹ Συμεωνίδου – Καστανίδου σε Καϊάφα – Γκμπάντι/ Μπιτζιλέκη / Συμεωνίδου – Καστανίδου, Δίκαιο των Ποινικών Κυρώσεων, 2020, 538 – 539, Κοσμάτος σε Παύλου/ Κοσμάτο, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 201.

είχε έως τώρα αυτοδικαίως ανασταλτικό χαρακτήρα (αρ. 497 ΚΠΔ, όπως ίσχυε με το Ν. 4620/2019, πριν την τροποποίησή του με το αρ. 151 Ν. 4855/2021). Στην περίπτωση αυτή εφόσον και το δευτεροβάθμιο Δικαστήριο εμείνει στη κρίση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, αποφασίζοντας εκ νέου την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ, ο χρόνος δοκιμασίας θα αρχίζει αφού ο καταδικασθείς εκτίσει το μη ανασταλέν μέρος της ποινής, μετά τη τελεσίδικη κρίση.

Με τις τροποποιήσεις που επήλθαν στη διάταξη του άρθρου 100 ΠΚ με το άρθρο 10 του Ν 4855/2021, επιλύεται το συγκεκριμένο ζήτημα και ορίζεται πλέον ρητά ότι στην περίπτωση της μερικής αναστολής της διάταξης του άρθρου 100 ΠΚ, ο χρόνος δοκιμασίας ξεκινάει από τότε που η απόφαση γίνεται εκτελεστή.

Ζήτημα 9^ο: Επιβαλλόμενες ποινές φυλάκισης ύψους τριών έως πέντε ετών, για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν την 01.07.2019. Προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 100 προΐσχ. ΠΚ (αναστολή υπό επιτήρηση).

Μία ακόμη σημαντική αλλαγή που επήλθε με το Ν. 4619/2019 (και παρέμεινε με το Ν. 4855/2021) σε σχέση με τον προΐσχύσαντα ΠΚ, είναι ότι προβλέπεται πλέον η αναστολή για ποινές μέχρι τριών ετών φυλάκισης, ενώ στη ρύθμιση του άρθρου 100 προΐσχ. ΠΚ προβλεπόταν η αναστολή για ποινές ύψους τριών έως πέντε ετών φυλάκισης. Όπως αναφέρθηκε, κατά τη μεθοδολογία επίλυσης ζητημάτων διαχρονικού δικαίου, από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 2 παρ. 1 νέου ΠΚ και 465 νέου ΠΚ, προκύπτει ότι για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν την 01.07.2019 εφαρμόζονται οι διατάξεις του προΐσχ. ΠΚ για την αναστολή εκτέλεσης της ποινής, στο βαθμό που είναι ευμενέστερες εκείνων του νέου ΠΚ. Στο πλαίσιο αυτό, η διάταξη του άρθρου 100 προΐσχ. ΠΚ διατηρεί τη σημασία της, καθώς είναι ευμενέστερη της νέας, με το δεδομένο ότι στο νέο ΠΚ (Ν. 4619/2019 και Ν. 4855/2021) δεν προβλέπεται αναστολή της ποινής φυλάκισης τριών έως πέντε ετών (και μάλιστα ολόκληρης της ποινής). Επομένως, για ποινές φυλάκισης ύψους τριών έως πέντε ετών που αφορούν αδικήματα με χρόνο τέλεσης πριν την 01.07.2019, εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 100 προΐσχ. ΠΚ, εφόσον βέβαια συντρέχουν οι προϋποθέσεις της⁶².

⁶² Ναζίρης, Διαχρονικό Ποινικό Δίκαιο, 2020, 48, Βρυνιώτης, σε Χαραλαμπίκη, Ο Νέος Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4619/2019, τ. 1, 744.

Ζήτημα 10^ο: Ακολουθούμενη μεθοδολογία σε περίπτωση μη χορήγησης της αναστολής υπό επιτήρηση (άρθρο 100 προΐσχ. ΠΚ), για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν την 01.07.2019.

Όπως, αναφέρθηκε παραπάνω, ο θεσμός της μετατροπής της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε χρηματική (άρθρο 82 προΐσχ. ΠΚ) καταργήθηκε με το Ν. 4619/2019. Όμως, για πράξεις που τελέστηκαν μέχρι και τη θέση σε ισχύ του νέου ΠΚ (δηλαδή πριν την 01.07.2019), δίχως αμφιβολία εφαρμόζεται ο θεσμός της μετατροπής (άρθρο 82 προΐσχ. ΠΚ), όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 2 και 465 ΠΚ. Εξάλλου, ο θεσμός της ο θεσμός της μετατροπής του 82 του προΐσχ. ΠΚ, είναι θεσμός ουσιαστικού ποινικού δικαίου επί του οποίου τυγχάνει εφαρμογής η διάταξη του άρθρου 2 ΠΚ⁶³.

Επομένως, για πράξεις που τελέστηκαν πριν την 01.07.2019, ακολουθείται η πρακτική του προΐσχ.ΠΚ (στο βαθμό που είναι ευμενέστερη του νέου) και επομένως όταν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της αναστολής υπό επιτήρηση της διάταξης του άρθρου 100 προΐσχ. ΠΚ, το Δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως τις προϋποθέσεις της μετατροπής (άρθρο 82 προΐσχ. ΠΚ).

Στο πλαίσιο αυτό η νομολογία υπό το καθεστώς του προΐσχ. ΠΚ παγίως δεχόταν ότι, όταν λόγω του ύψους της ποινής που επιβλήθηκε, είναι δυνατόν, τόσο να δοθεί αναστολή (άρ. 99 και 100 προΐσχ. ΠΚ), όσο και να μετατραπεί η ποινή, το Δικαστήριο οφείλει να εξετάσει πρώτα το εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις χορήγησης αναστολής εκτέλεσης, και μόνο στην περίπτωση που κρίνει αιτιολογημένα ότι αυτές δεν συντρέχουν, μπορεί να προχωρήσει σε μετατροπή της ποινής. Διαφορετικά, η απόφαση είναι αναιρετέα για αρνητική υπέρβαση εξουσίας⁶⁴. Ειδικότερα, στην περίπτωση που το Δικαστήριο επιβάλει ποινή φυλάκισης από τρία έως πέντε έτη, για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν 01.07.2019 και προβεί σε μετατροπή της ποινής (αρ. 82 προΐσχ. ΠΚ), χωρίς προηγουμένως να αποφανθεί, επί του ζητήματος της αναστολής υπό επιτήρηση, υπερβαίνει αρνητικά την εξουσία του⁶⁵. Είναι υποχρεωμένο, λοιπόν, το Δικαστήριο να ελέγχει αυτεπαγγέλτως αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της αναστολής υπό επιτήρηση⁶⁶. Η αναστολή υπό επιτήρηση δεν χορηγείται κατ' εξαίρεση, αλλά μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η εκτέλεση της ποινής κρίνεται αναγκαία για την αποτροπή νέων αξιοποιώνων πράξεων. Στο πλαίσιο αυτό, έχει κριθεί ότι δεν πρέπει να χορηγηθεί αναστολή υπό επιτήρηση:

⁶³ ΑΠ 122/2012, ΑΠ 846/2013 ΝΟΜΟΣ.

⁶⁴ ΑΠ 1181/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 316/2018, ΠοινΔικ 2019, 510.

⁶⁵ ΑΠ 959/2013, ΑΠ 716/2014 ΤΝΠ Ισοκράτης.

⁶⁶ ΑΠ 335/2014 ΝΟΜΟΣ.

→ λόγω της φύσης της τελεσθείσας πράξης και του οργανωμένου και συστηματικού τρόπου τέλεσης αυτής, αλλά και για την αποτροπή τέλεσης από την κατηγορούμενη άλλων αξιοποιούντων πράξεων⁶⁷

→ δεδομένης της επανειλημμένης τέλεσης της πράξης και του υψηλού ποσού των εικονικών παραστατικών⁶⁸

→ επειδή η βαρύτητα της πράξης και της ομολογημένης εμπλοκής του κατηγορουμένου με ναρκωτικές ουσίες επί μεγάλο χρονικό διάστημα πριν από τη σύλληψή του, καθιστά αναγκαία την έκτιση της ποινής⁶⁹

→ καθότι ο τρόπος τέλεσης της πράξης μαρτυρεί επικινδυνότητα⁷⁰

→ διότι ο καταδικασθείς κρίθηκε ιδιαίτερα επικίνδυνος και ύποπτος φυγής και η εκτέλεση της ποινής θεωρήθηκε απολύτως αναγκαία⁷¹

3.3. Άρθρο 101 ΠΚ

Ζήτημα 1^ο: Ποιά είναι η συνολική ποινή που επιβάλλεται κατά το άρθρο 97 ΠΚ, που υπερβαίνει τα τρία έτη και η οποία αποτελεί λόγο για την ανάκληση της αναστολής; (άρθρο 101, όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019)

Στη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ, όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019, προβλεπόταν ότι η αναστολή ανακαλείται αν κατά τη διάρκεια της αναστολής, καταστεί αμετάκλητη καταδίκη για πράξη που τελέστηκε πριν από τη δημοσίευση της απόφασης για την αναστολή και η συνολική ποινή που επιβάλλεται κατά το άρθρο 97 νέου ΠΚ υπερβαίνει τα τρία έτη.

Η συνολική ποινή που προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ (όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019) αναφέρεται στη σχηματιζόμενη συνολική ποινή, η οποία προκύπτει από την προηγούμενη καταδίκη, για την οποία χορηγήθηκε αναστολή, και την νεότερη καταδίκη, η οποία καθίσταται αμετάκλητη, σε χρόνο μεταγενέστερο της χορήγησης της αναστολής, καίτοι είχε τελεστεί σε προγενέστερο χρόνο⁷².

⁶⁷ ΑΠ 1583/2016 ΠοινΔικ 2017, 1242.

⁶⁸ ΑΠ 305/2016 ΝΟΜΟΣ.

⁶⁹ ΑΠ 713/2014 ΝΟΜΟΣ.

⁷⁰ ΑΠ 96/2010 ΠοινΧρ 2011, 29.

⁷¹ ΑΠ 942/2012 ΝΟΜΟΣ.

⁷² Μαργαρίτης σε Μαργαρίτη/ Παρασκευόπουλο – Νούσκαλη, Ποινολογία 2020, 488.

Δεν μπορεί, βέβαια, να παραγνωρίσει κανείς ότι η διατύπωση της συγκεκριμένης διάταξης, εμφανίζει νομοτεχνικά προβλήματα, δεδομένου ότι ουσιαστικά «κάνει λόγο» για συγχώνευση ποινών μία εκ των οποίων -τουλάχιστον- βρίσκεται σε καθεστώς αναστολής εκτέλεσης. Όμως, για το σχηματισμό συνολικής ποινής, πρέπει να ακολουθηθεί η διαδικασία της διάταξης του άρθρου 551 ΚΠΔ, η οποία αναφέρεται σε αποφάσεις που «πρόκειται να εκτελεστούν» και όχι σε αποφάσεις που αφορούν ποινές που βρίσκονται σε καθεστώς αναστολής. Με άλλα λόγια, έπρεπε ταυτόχρονα να υπάρξει σχετική πρόβλεψη και στη διάταξη του άρθρου 551 ΚΠΔ, η οποία να συμπλέει με τη διατύπωση της διάταξης του άρθρου 101 ΠΚ.

Πάντως, ως προς το ζήτημα αυτό, έχει διατυπωθεί η άποψη⁷³, πως από τη συγκεκριμένη επιλογή του νομοθέτη στη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ, προκύπτει ότι λύνεται νομοθετικά το αμφισβητούμενο υπό το προϊσχ. δίκαιο ζήτημα, αναφορικά με τη δυνατότητα ή μη συμμετοχής ποινής με αναστολή στο σχηματισμό συνολικής ποινής.

Εφόσον, όμως, εμείνουμε αποκλειστικά στο γράμμα του νόμου, το συμπέρασμα στο οποίο θα οδηγηθούμε, είναι ότι η συνολική ποινή μεγαλύτερη των τριών ετών, δεν μπορεί να αφορά την καταδίκη που βρίσκεται σε καθεστώς αναστολής, αλλά άλλες ποινές, οι οποίες προέρχονται από καταδίκες που κατέστησαν αμετάκλητες κατά το χρόνο δοκιμασίας της ποινής που βρίσκεται σε αναστολή, και αφορούν πράξεις που τελέστηκαν πριν τη δημοσίευση της απόφασης που χορήγησε την αναστολή και το σύνολο αυτών των ποινών ξεπερνά τα τρία έτη φυλάκισης⁷⁴.

Με τις νέες τροποποιήσεις που επήλθαν στη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ, με το άρθρο 11 Ν. 4855/2021, προβλέφθηκαν διαφορετικές προϋποθέσεις για την ανάκληση της αναστολής σε σχέση με εκείνες που προβλέπονταν στη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ, όπως ίσχυε μετά το Ν. 4619/2019. Με τις νέες τροποποιήσεις αντικαταστάθηκε η αναφορά στη διάταξη του άρθρου 97 ΠΚ, με αποτέλεσμα το ζήτημα αυτό να επιλυθεί νομοθετικά, αφού πλέον αιτία για την ανάκληση της αναστολής αποτελεί είτε η ανακάλυψη καταδίκης για κάποια από τις πράξεις που ορίζει το άρθρο 99 ΠΚ (μετά τη χορήγηση της αναστολής, αλλά κατά τη διάρκειά της, άρθρο 101 παρ. 1 ΠΚ,

⁷³ Μαργαρίτης σε Μαργαρίτη/ Παρασκευόπουλο – Νούσκαλη, Ποινολογία 2020, 488

⁷⁴ βλ. και τις σκέψεις του Αδάμπα στην εισήγηση του «Ερμηνευτικά ζητήματα από την εφαρμογή του νΠΚ και κάποιες σκέψεις διαχρονικού δικαίου με σημείο αναφοράς: α) την αναστολή εκτέλεσης της ποινής και β) το ανώτατο όριο συνολικής στερητικής της ελευθερίας ποινής, σε διαδικτυακό συνέδριο Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων και Εργαστηρίου Ποινικού και Ποινικού Δικονομικού Δίκαιου Δ.Π.Θ., 29-5-2021, σε διαδικτυακό τόπο <https://www.youtube.com/watch?v=YTae1oCQnnw>, 2.40.30. επ.

Επομένως, στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο που επέβαλε τη νέα καταδίκη, δεν γνώριζε ότι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις ανάκλησης της αναστολής (λ.χ. μη ορθά ενημερωμένο ποινικό μητρώο), εφόσον οι προϋποθέσεις καταστούν γνωστές στο μέλλον, τότε αρμόδιο είναι μόνο αυτό το Δικαστήριο (εκείνο που επέβαλε τη νέα καταδίκη), το οποίο μετά από αίτηση του Εισαγγελέα ή του κατηγορούμενου σε νέα συνεδρίασή του, θα κρίνει τα σχετικά με την ανάκληση ή μη⁷⁸ και όχι το Δικαστήριο που σχηματίζει συνολική ποινή.

Ζήτημα 4^ο: Ποιές είναι οι προϋποθέσεις ανάκλησης της αναστολής για ποινές που έχουν ανασταλεί πριν τη 01.07.2019, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 99 προΐσχ. ΠΚ, ενόσω ίσχυε το άρθρο 101 ΠΚ (με το Ν.4619/2019);

Στη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ του Ν. 4619/2019, όπως και του προΐσχ. ΠΚ ορίζονται οι περιπτώσεις ανάκλησης της αναστολής. Με τη διαφορά όμως ότι στην ρύθμιση του άρθρου 101 προΐσχ. ΠΚ προβλέπονταν τρεις περιπτώσεις για την ανάκληση της αναστολής, ενώ στη ρύθμιση του άρθρου 101 Ν. 4619/2019, προβλεπόταν μόνο μία περίπτωση. Η κυριότερη διαφορά μεταξύ των διατάξεων έχει να κάνει με το ότι, με βάση τη διάταξη του άρθρου 101 όπως ίσχυε με το Ν.4619/2019, δεν αποτελούσε πια αιτία για την ανάκληση της αναστολής προηγούμενη αμετάκλητη καταδίκη συνολικού ύψους άνω του ενός έτους, διότι η προηγούμενη αμετάκλητη καταδίκη άνω του έτους έπαψε να αποτελεί και προϋπόθεση για τη χορήγηση της αναστολής (άρθρο 99 ΠΚ, όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019)⁷⁹. Έτσι, αιτία για την ανάκληση της αναστολής όταν

⁷⁸ *Μαργαρίτης σε Μαργαρίτη/ Παρασκευόπουλο – Νούσκαλη*, Ποινολογία 2020, 488, βλ. και ΤριμΠλημΚατερ 1129/2019, ΠοινΔικ 2020, 627.

⁷⁹ Στη θεωρία, διατυπώθηκε η άποψη ότι με τη ρύθμιση του άρθρου 101 ΠΚ (όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019) αποσυνδέεται το ποινικό παρελθόν του καταδικασθέντος από το καθεστώς της ανάκλησης της αναστολής και τίθεται εκ των υστέρων μία δυσδιάκριτη προϋπόθεση, η ύπαρξη ποινής μεγαλύτερης των τριών ετών (*Κοσμάτος σε Κοσμάτο/Παύλου*, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 203). Με άλλα λόγια, παρότι η προηγούμενη αμετάκλητη καταδίκη του κατηγορουμένου δεν συνιστά λόγο για τη χορήγηση της αναστολής, θεμελιώνει προϋπόθεση για την ανάκλησή της και με τον τρόπο αυτό η ρύθμιση του άρθρου 101 ΠΚ (όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019), ευθυγραμμίζεται σε επίπεδο διατύπωσης με εκείνη του προΐσχ. ΠΚ (καίτοι η τελευταία υιοθετούσε διαφορετικές προϋποθέσεις) – (*Μαργαρίτης σε Μαργαρίτη/ Παρασκευόπουλο – Νούσκαλη*, Ποινολογία 2020, 487). Στην πραγματικότητα, όμως, το κρίσιμο είναι, η ανάκληση της αναστολής εκτέλεσης της ποινής να προσδένεται γενικότερα στο κανονιστικό περίγραμμα της χορήγησης. Αυτό ακριβώς συμβαίνει με τη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ του Ν. 4619/2019. Έτσι, παρατηρείται (βλ. επί λέξει *Συμεωνίδου – Καστανίδου σε Καϊάφα – Γκαμπάντι/ Μπιτζιλέκη/Συμεωνίδου – Καστανίδου*, Δίκαιο των ποινικών κυρώσεων, 2020, 544) ότι «δεν γίνεται αναδρομή στο ποινικό παρελθόν του καταδικασθέντος ούτε χρησιμοποιείται κάποια δυσδιάκριτη προϋπόθεση. Εν προκειμένω υπάρχει μία νέα καταδικαστική απόφαση, για μία πράξη που έχει τελεστεί πριν εκδοθεί η απόφαση που χορήγησε την αναστολή, η οποία, συνυπολογίζοντας την ποινή για την οποία δόθηκε η αναστολή επιβάλλει φυλάκιση μεγαλύτερη

ίσχυε ο Ν. 4619/2019 αποτελούσε μόνο η διαμόρφωση συνολικής ποινής που υπερβαίνει τα τρία έτη, η οποία προέρχεται από καταδίκη που κατέστη αμετάκλητη κατά το χρόνο της αναστολής για πράξη που τελέστηκε πριν τη δημοσίευση της απόφασης που χορήγησε την αναστολή. Με το δεδομένο αυτό, ότι δηλαδή, προϋπόθεση για την ανάκληση της χορηγηθείσας αναστολής, αποτελούσε υπό το καθεστώς του Ν.4619/2019, η διαμόρφωση συνολικής ποινής που υπερβαίνει τα τρία έτη και όχι η προηγούμενη καταδίκη άνω του έτους, η διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ (όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019) είναι ευμενέστερη εκείνης του άρθρου 101 προϊσχ. ΠΚ.

Συνεπώς, σύμφωνα και με τα ανωτέρω αναφερόμενα κατά τη μεθοδολογία επίλυσης ζητημάτων διαχρονικού δικαίου, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 2 παρ. 1 ΠΚ και 465 ΠΚ, ακόμα και για πράξεις που τελέστηκαν πριν την 01.07.2019, αιτία για την ανάκληση της χορηγηθείσας αναστολής δεν πρέπει να αποτελεί η προηγούμενη καταδίκη άνω του έτους, ούτε οι λοιπές αιτίες ανάκλησης της αναστολής που προβλέπονταν στο άρθρο 101 προϊσχ. ΠΚ, αλλά μόνο η διαμόρφωση συνολικής ποινής που υπερβαίνει τα τρία έτη, η οποία προέρχεται από καταδίκη που κατέστη αμετάκλητη κατά το χρόνο της αναστολής, για πράξη που τελέστηκε πριν τη δημοσίευση της απόφασης που χορήγησε την αναστολή, παρά τη διατύπωση της διάταξης του άρθρου 465 ΠΚ. Με άλλα λόγια πρέπει να εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ (όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019). Με το σκεπτικό αυτό, η ΤριμΠλημ Κατερ 1129/2019⁸⁰, απέρριψε ως μη νόμιμη αίτηση του Εισαγγελέα για ανάκληση της αναστολής, που βασιζόταν στη διάταξη του άρθρου 101 προϊσχ. ΠΚ. Επίσης, με την ΜονΠλημΘεσ16576/2019⁸¹ έγινε δεκτό, ότι η νεότερη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ (Ν. 4619/2019) είναι ευμενέστερη της διάταξης του άρθρου 101 προϊσχ. ΠΚ και επομένως, τυγχάνει εφαρμογής και για πράξεις με χρόνο τέλεσης πριν την 1.7.2019, παρά την αντίθετη πρόβλεψη του άρθρου 465 ΠΚ, η οποία αντίκειται σε διατάξεις αυξημένης τυπικής ισχύος⁸². Επομένως, όσον αφορά περιπτώσεις ανάκλησης της αναστολής λόγω καταδικών

των τριών ετών», και η οποία θα απέτρεπε το Δικαστήριο από το να χορηγήσει κατά το χρόνο εκείνο την αναστολή.

⁸⁰ ΤριμΠλημΚατερ 1129/2019, ΠοινΔικ 2020, 627.

⁸¹ ΜονΠλημΘεσ 16576/2019, Αρμεν 2019, 895 με παρατηρήσεις *Ναζίρη*.

⁸² Βέβαια στη περίπτωση της ΜονΠλημΘεσ 16576/2019, όπως έχει χαρακτηριστικά λεχθεί (βλ. εισήγηση *Αδάμπα* «Ερμηνευτικά ζητήματα από την εφαρμογή του νΠΚ και κάποιες σκέψεις διαχρονικού δικαίου με σημείο αναφοράς: α) την αναστολή εκτέλεσης της ποινής και β) το ανώτατο όριο συνολικής στερητικής της ελευθερίας ποινής, σε διαδικτυακό συνέδριο Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων και Εργαστηρίου Ποινικού και Ποινικού Δικονομικού Δίκαιου Δ.Π.Θ., 29-5-2021, σε διαδικτυακό τόπο <https://www.youtube.com/watch?v=YTae1oCQnnw>, 2.43.54. επ.) η αναστολή είχε ανακληθεί με διάταξη του Εισαγγελέα και είχε εισαχθεί αίτηση στο Δικαστήριο για μετατροπή ή μη της ποινής με βάση τη διάταξη του άρθρου 82 προϊσχ. ΠΚ. Το Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση για μετατροπή, θεωρώντας ότι κακώς ανακλήθηκε η αναστολή. Όμως, η απόρριψη της αίτησης του Εισαγγελέα για μετατροπή,

μικρότερων των τριών ετών και για περιπτώσεις συνδρομής των λουπών αιτιών ανάκλησης που προβλέπονταν στη διάταξη του άρθρου 101 προΐσχ. ΠΚ: «*τυχόν αιτήσεις που εισάγονται στα κατά τόπους αρμόδια δικαστήρια για ανάκληση της αναστολής (όπου είναι αρμόδιο γι' αυτήν το δικαστήριο) ή για μετατροπή της ποινής (όπου η ανάκληση λαμβάνει χώρα αυτοδικαίως) θα πρέπει να απορρίπτονται ως νόμω αβάσιμες*»⁸³.

Άλλωστε, την παραπάνω προσέγγιση, είχε ακολουθήσει η νομολογία και στο παρελθόν⁸⁴, όταν τέθηκε σχετικό ζήτημα. Συγκεκριμένα η διάταξη του άρθρου 101 προΐσχ. ΠΚ προσδενόταν

σηματοδοτεί πρακτικά την έκτιση της ποινής στη φυλακή, εφόσον υπήρχε διάταξη του Εισαγγελέα για ανάκληση της αναστολής. Ο ορθός δικονομικός αρωγός στη συγκεκριμένη περίπτωση, προκειμένου να αποφευχθεί η ανάκληση της αναστολής, ήταν η υποβολή αντιρρήσεων κατά της διάταξης του Εισαγγελέα, εκ μέρους του κατηγορούμενου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 562 ΚΠΔ. Έχει, ωστόσο, διατυπωθεί (παρατηρήσεις *Ναζίρης σε ΜονΠλημΘεσ 16576/2019, Αρμεν 2019, 895*) ότι η απόρριψη του αιτήματος μετατροπής της ποινής δεν συνεπάγεται ασφαλώς έκτιση της ποινής στην περίπτωση αυτής της απόφασης, διότι ναι μεν η αίτηση του Εισαγγελέα για μετατροπή της ποινής υπέλαβε ως δεδομένη την (αυτοδικαίη) ανάκληση της αναστολής, η απόφαση ωστόσο διευκρινίζει ότι η αναστολή θα πρέπει να θεωρείται ως μηδέποτε ανακληθείσα. Πάντως, η εξουσία του δικαστηρίου, να προβεί στην παραπάνω κρίση είναι αμφιλεγόμενη. Για το λόγο αυτό, πιο «ξεκάθαρο» δικονομικά θα ήταν, ο κατηγορούμενος να υποβάλει αντιρρήσεις κατά της διάταξης του Εισαγγελέα. Σε κάθε περίπτωση, μικρή σημασία έχουν όλα τα παραπάνω, διότι η απόφαση αυτή είναι αξιωματικώς ως προς το νομικό σκεπτικό που ακολούθησε για την εφαρμογή του διαχρονικού δικαίου στο πεδίο της ανάκλησης της αναστολής.

⁸³ *Ναζίρης, Ζητήματα διαχρονικού δικαίου που απορρέουν από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου Ποινικού Κώδικα (ΜΕΡΟΣ Β΄), ΠοινΔικ 2020, 164.*

⁸⁴ Έτσι *Νάϊντος, Η αναδρομική ισχύς του ηπιότερου για τον κατηγορούμενο νόμου και η μεταβατική διάταξη του άρθρου 465 εδ. α΄ ΠΚ, ΠοινΧρ 2020, 63, Ναζίρης, Ζητήματα διαχρονικού δικαίου που απορρέουν από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου Ποινικού Κώδικα (ΜΕΡΟΣ Β΄), ΠοινΔικ 2020, 164.* Για το συγκεκριμένο ζήτημα που είχε ανακύψει βλ. αναλυτικά *Βρυνιώτη, σε Χαραλαμπίκη, Ποινικός Κώδικας: Ερμηνεία κατ' άρθρο, τ. Ι, 2018, 834: «Τόσο η ύπαρξη όσο και η επέλευση αμετάκλητης καταδίκης σε ποινή που δεν υπερβαίνει το ένα έτος (τους έξι μήνες μέχρι την έναρξη ισχύος του Ν 3904/2010), δεν οδηγεί σε ανάκληση της αναστολής είτε με δικαστική απόφαση είτε αυτοδικαίως (ΓνωμΕισΠρωτΘεσ 7/1997 Υπερ 1998,135). Ζήτημα τίθεται εδώ, λόγω των τροποποιήσεων των άρθρων 99 και 100 ΠΚ με τις οποίες η ύπαρξη προηγούμενης καταδίκης, παλαιότερα ανώτερης του ενός και ακολούθως των έξι μηνών (Ν 2207/1994 και 2479/1997) και, πλέον, ανώτερης του έτους, σχετικά με τη δυνατότητα χορήγησης της αναστολής. Με τις τροποποιήσεις αυτές, δεν επήλθε αντίστοιχη τροποποίηση του άρθρου 101 με αποτέλεσμα να δημιουργείται σύγχυση ως προς το αν συνεπάγονται την ανάκληση της αναστολής οι καταδίκες σε ποινές μικρότερης διάρκειας (Μαργαρίτης, Ποινολογία, 2016, 540). Έτσι, ο Ν. 3904/2010, με τον οποίο αυξήθηκε το όριο από 6 μήνες σε 1 έτος της αμετακλήτως επιβληθείσης ποινής ως προϋπόθεση για τη χορήγηση αναστολής εκτέλεσης ποινής, είναι ευμενέστερος των παλαιότερων διατάξεων. Συνεπώς, η επεικέστερη διάταξη του αρ. 99 ΠΚ συμπαρασύρει και τις απολύτως εξαρτώμενες από αυτή διατάξεις των αρ. 101 και 102 ΠΚ. Ως εκ τούτου τόσο η ανάκληση όσο και η άρση των προϋποθέσεων της απαιτούν καταδίκες άνω του έτους. Δεν συντρέχει νόμιμη περίπτωση, λουπόν, ανάκλησης ή άρσης της αναστολής ποινής 2 μηνών, λόγω άλλων*

ρητά στο κανονιστικό περίγραμμα της διάταξης του άρθρου 99 προΐσχ. ΠΚ, αφού προβλεπόταν ότι η αναστολή ανακαλείται, εάν αποδειχθεί ότι αυτός που έλαβε την αναστολή είχε καταδικαστεί για κάποια από τις πράξεις που ορίζει η διάταξη του άρθρου 99 προΐσχ. ΠΚ. Έτσι, με το Ν. 3904/2010, το όριο προηγούμενης καταδίκης ως προϋπόθεση για τη χορήγηση της αναστολής σύμφωνα με το άρθρο 99 προΐσχ. ΠΚ, αυξήθηκε από τους έξι μήνες στο ένα έτος. Τότε, λοιπόν, τέθηκε στην πράξη θέμα ανάκλησης για πράξη τελεσθείσα πριν το 2010, επειδή αποδείχθηκε καταδίκη ανώτερη των έξι μηνών, αλλά μικρότερη του έτους και τελικά η αναστολή δεν ανακλήθηκε⁸⁵.

Στον αντίποδα, διατυπώνεται μία άλλη εύλογη προσέγγιση⁸⁶, σύμφωνα με την οποία για πράξεις για τις οποίες έχει χορηγηθεί αναστολή πριν την 01.07.2019 (με βάση τη διάταξη του άρθρου 99 προΐσχ. ΠΚ) τυγχάνει εφαρμογής η διάταξη του άρθρου 101 προΐσχ. ΠΚ, με βασικά επιχειρήματα ότι:

α) η ανάκληση της αναστολής προσδένεται στο κανονιστικό περίγραμμα της χορήγησης και κατά τούτο πρέπει να ακολουθηθεί αποκλειστικά η διάταξη του άρθρου 465 ΠΚ. Με άλλα λόγια σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, γίνεται δεκτό ότι οι όροι ανάκλησης της αναστολής, θα πρέπει να αξιολογούνται με βάση το δίκαιο που ίσχυε κατά το χρόνο χορήγησής της. Από τη στιγμή, δηλαδή, που «εσφαλμένα» χορηγήθηκε τότε η αναστολή, γιατί (ήταν άγνωστο στο Δικαστήριο ότι) δεν συνέτρεχαν στο πρόσωπο του καταδικασθέντος οι προϋποθέσεις χορήγησής της, δεν νοείται σήμερα, κατ'εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 2 ΠΚ, να μην ανακληθεί η «κακώς» τότε χορηγηθείσα αναστολή, γιατί όταν χορηγήθηκε δεν συνέτρεχαν στην πραγματικότητα οι σχετικές προϋποθέσεις χορήγησής της.

Ως προς τη θέση αυτή, διατυπώνεται η άποψη⁸⁷ ότι οι διατάξεις των άρθρων 99 και 101 ΠΚ περιέχουν διαφορετικές διατάξεις και εφαρμόζονται στο πλαίσιο διαφορετικών δικαιοδοτικών

καταδικιών, προγενεστέρων του Ν. 3904/2010, που δεν υπερβαίνουν το έτος (ΔιατΕισΕφΝαυπλ 1/2011, ΠοινΧρ 2012, 236)».

⁸⁵ ΔιατΕισΕφΝαυπλ 1/2011, ΠοινΧρ 2012, 236.

⁸⁶ βλ. εισήγηση Αδάμπα «Ερμηνευτικά ζητήματα από την εφαρμογή του νΠΚ και κάποιες σκέψεις διαχρονικού δικαίου με σημείο αναφοράς: α) την αναστολή εκτέλεσης της ποινής και β) το ανώτατο όριο συνολικής στερητικής της ελευθερίας ποινής, σε διαδικτυακό συνέδριο Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων και Εργαστηρίου Ποινικού και Ποινικού Δικονομικού Δίκαιου Δ.Π.Θ., 29-5-2021, σε διαδικτυακό τόπο <https://www.youtube.com/watch?v=YTae1oCQnnw>, 2.42.50. επ.

⁸⁷ Ναζίρης, Διαχρονικό Ποινικό Δίκαιο, 2020, 47.

κρίσεων, με αποτέλεσμα να μη συγκροτούν αδιαίρετο σύνολο, ενώ η διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ εφαρμόζεται αναδρομικά στο μέτρο που εισάγει ευμενέστερη διάταξη και η αναδρομική εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 101 ΠΚ δεν εμποδίζεται από εκείνη του άρθρου 465 ΠΚ, διότι οι διατάξεις αυξημένης τυπικής ισχύος λειτουργούν και στην έκτιση και έτσι παραμερίζουν τη διάταξη του 465 ΠΚ.

β) Εφόσον οι καταδίκες αφορούν αμετάκλητες ποινές, δεν τυγχάνει εφαρμογής η διάταξη του άρθρου 2 ΠΚ, διότι η εφαρμογή της διάταξης αυτής δεν καταλαμβάνει το στάδιο της έκτισης, μετά την αμετάκλητη καταδίκη.

Θα αντέτεινε, βέβαια, κανείς στην παραπάνω προσέγγιση, πέραν των όσων έχουν ήδη αναφερθεί και ένα επιπρόσθετο επιχειρήμα -σαν μία πρώτη σκέψη στην οποία ενδεχομένως χωρεί αντίλογος-, το οποίο αντλείται από την όλως πρόσφατη ΟΛΑΠ 4/2021⁸⁸, η οποία ασχολήθηκε με τη δυνατότητα εφαρμογής ή μη της διάταξης του άρθρου 2 ΠΚ για τον επαναπροσδιορισμό του ανώτατου ορίου της συνολικής ποινής μετά την αμετάκλητη καταδίκη. Ειδικότερα, σύμφωνα με την απόφαση αυτή δημιουργούνται τα εξής δεδομένα:

→Εφαρμογή της ευμενέστερης διάταξης μέχρι την αμετάκλητη εκδίκαση (άρθρο 2 παρ. 1 ΠΚ)

→Εφαρμογή της ευμενέστερης διάταξης μετά την αμετάκλητη εκδίκαση, μόνον αν μεταγενέστερος νόμος χαρακτήρισε την πράξη μη αξιόποινη (ανέγκλητη) – (άρθρο 2 παρ. 2 ΠΚ)

→Δεν προβλέπεται η περίπτωση εφαρμογής ευμενέστερης διάταξης στο πεδίο της έκτισης μετά το αμετάκλητο, γιατί -μεταξύ άλλων- κάτι τέτοιο καταλύει την δικαστική απόφαση και αποτελεί παραβίαση της διάκρισης εξουσιών.

Για την τελευταία αυτή περίπτωση, αναφέρεται στην απόφαση ότι, εάν ο νομοθέτης έχει βούληση επιεικέστερης αντιμετώπισης στο πεδίο της έκτισης, έχει πάντοτε τη δυνατότητα να το κάνει με νομοθετική παρέμβαση, όπως λ.χ. με τη θέσπιση ελαστικότερων όρων για τη χορήγηση

⁸⁸ ΟΛΑΠ 4/2021, ΠοινΔικ 2021, 855. Βλ. για το ζήτημα αυτό *Συμεωνίδου – Καστανίδου*, Νομοθετική πρωτοβουλία μετά την ΟλομΑΠ 4/2021, ΠοινΔικ 2021, 1203, παρατηρήσεις *Αποστολάκη* σε ΟΛΑΠ 4/2021, ΠοινΧρ 2021, 357.

της απόλυσης υπό όρο (ή ακόμα και με μεταβατική διάταξη⁸⁹). Στο πλαίσιο αυτό, αναφέρεται στην ΟΛΑΠ 4/2021 ότι: «Μόνον όταν υπάρχει συγκεκριμένη νομοθετική πρόβλεψη, επεμβαίνουν τα δικαστήρια στο στάδιο της έκτισης των ποινών, μεταβάλλοντας διατάξεις (ενδεχομένως και) αμετάκλητης απόφασης, όπως π.χ. συμβαίνει επί παραδοχής του έκτακτου ένδικου μέσου επανάληψης της διαδικασίας (άρθρ. 525 επ. ΚΠοινΔ), επί άρσης ή ανάκλησης της αναστολής (άρθρ. 101, 102 ΠΚ), όταν τίθεται εκ νέου προς δικαστική κρίση το ζήτημα της συγχώνευσης των ποινών, επειδή συναντώνται περισσότερες καταδικαστικές αποφάσεις στο στάδιο της εκτέλεσης οπότε δημιουργείται νέα ενώπιον των δικαστηρίων περιορισμένου αντικείμενου δίκη επί του συγκεκριμένου ζητήματος, κατά την οποία εφαρμόζονται οι κανόνες του άρθρου 551 ΚΠοινΔ». Έτσι, στην ΟΛΑΠ 4/2021 αναφέρεται ρητά ότι υπάρχει δυνατότητα επέμβασης μετά το αμετάκλητο με τον αρωγό της ανάκλησης ή την άρση της αναστολής. Επομένως, από την απόφαση της Ολομέλειας μπορεί να συναχθεί επιχείρημα, ότι ο νομοθέτης δύναται εκ των υστέρων να επέμβει στις διατάξεις περί ανάκλησης ή άρσης της αναστολής και να τύχουν εφαρμογής μετά το αμετάκλητο οι ευμενέστερες ρυθμίσεις για τον κατηγορούμενο στο πεδίο της ανάκλησης ή της άρσης της αναστολής (σε αντίθεση με το θέμα που απασχόλησε την Ολομέλεια, δηλαδή τον επαναπροσδιορισμό του ανώτατου ορίου της συνολικής ποινής επί το ευμενέστερο, μετά την αμετάκλητη καταδίκη, αφού για την περίπτωση αυτή δεν υπήρχε ρητή νομοθετική πρόβλεψη).

Ζήτημα 5^ο: Αναφυόμενο ζήτημα διαχρονικού δικαίου σχετικά με τις προϋποθέσεις ανάκλησης της αναστολής, μετά τις τροποποιήσεις που επήλθαν στη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ, με το αρ. 11 Ν. 4855/2021.

Με τις πρόσφατες αλλαγές, που επήλθαν στη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ με το άρθρο 11 Ν. 4855/2021, τροποποιούνται εκ νέου οι προϋποθέσεις ανάκλησης της αναστολής. Έτσι σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ, όπως τροπ. με το άρθρο 11 Ν. 4855/2021 ορίζεται ότι: «**1.** Αν μετά τη χορήγηση της αναστολής, αλλά κατά τη διάρκειά της, αποδειχθεί ότι αυτός που την έλαβε είχε προηγουμένως καταδικαστεί αμετάκλητα σε στερητική της ελευθερίας ποινή για κάποια από τις πράξεις που ορίζει το άρθρο 99, το δικαστήριο με αίτηση του εισαγγελέα ανακαλεί την αναστολή που χορηγήθηκε. **2.** Αν κατά τη διάρκεια της αναστολής, καταστεί αμετάκλητη καταδίκη για έγκλημα δόλου που τελέστηκε πριν από τη δημοσίευση της απόφασης για την αναστολή, και η ποινή που επιβλήθηκε με μια ή

⁸⁹ Βλ. αντιρρήσεις για τη δυνατότητα επέμβασης με μεταβατική διάταξη στο πεδίο της έκτισης μετά την αμετάκλητη καταδίκη, όσον αφορά τον επανακαθορισμό του ανώτατου ορίου της συνολικής ποινής επί το ευμενέστερο, σε Συμειωτίδου – Καστανίδου, Νομοθετική πρωτοβουλία μετά την ΟλομΑΠ 4/2021, ΠοινΔικ 2021, 1203.

περισσότερες αποφάσεις υπερβαίνει συνολικά τα τρία (3) έτη, η αναστολή θεωρείται ότι δεν χορηγήθηκε ποτέ, εκτός αν το δικαστήριο, απαγγέλλοντας τη νέα καταδίκη, ρητά διατάξει με την ίδια απόφαση να διατηρηθεί η αναστολή, επειδή η εκτέλεση της ποινής, την οποία αφορά η αναστολή, δεν είναι απολύτως αναγκαία.». Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του Ν. 4855/2021, αναφέρεται ότι: «Στο άρθρο 101 ΠΚ προστίθεται νέα παρ. 1, η οποία υπήρχε και στον προϊσχύσαντα Ποινικό Κώδικα, με την οποία ρυθμίζεται η περίπτωση ανάκλησης της αναστολής της ποινής σε περίπτωση που αποκαλυφθεί κατά τη διάρκεια της ότι ο καταδικασθείς είχε προηγουμένως καταδικασθεί αμετάκλητα σε στερητική της ελευθερίας ποινή για κάποια από τις πράξεις του άρθρου 99 ΠΚ. Επιπλέον, η τροποποίηση της υφιστάμενης παρ. 1, που πλέον αναριθμείται σε παρ. 2, αφενός στοιχεί τη διάταξη προς το άρθρο 99, αφού καταδίκες για σοβαρά εγκλήματα δόλου μπορούν να οδηγήσουν και στη μη χορήγηση της αναστολής, και αφετέρου διαγράφει την αναφορά στο άρθρο 97 ΠΚ. Αν πρόκειται για αμετάκλητη καταδίκη σε συνολική ποινή, αυτή καλύπτεται από την αναφορά στην ποινή που επιβλήθηκε».

Παρατηρεί, λοιπόν, κανείς -μεταξύ άλλων- ότι σε κάθε περίπτωση η ανάκληση της αναστολής επανασυνδέεται με το ποινικό παρελθόν του καταδικασθέντος. Και δεν θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά, από τη στιγμή που η ύπαρξη προηγούμενων καταδικών επανέρχεται ως τυπική προϋπόθεση για τη χορήγηση της αναστολής. Έτσι, το ποινικό παρελθόν του δράστη επανασυνδέεται με την ανάκληση της αναστολής, η οποία πλέον εξαρτάται από τις προηγούμενες καταδίκες, όπως αυτές προβλέπονται στη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ (μη ύπαρξη προηγούμενων αμετάκλητων καταδικών συνολικού ύψους τριών ετών για εγκλήματα δόλου, ενώ δίνεται η δυνατότητα στο Δικαστήριο να χορηγήσει την αναστολή με ειδική αιτιολογία, ακόμα και εάν οι προηγούμενες καταδίκες ανέρχονται σε συνολικό ύψος μέχρι πέντε ετών φυλάκισης).

Δημιουργούνται, λοιπόν, τα εξής δεδομένα σχετικά με τις προϋποθέσεις ανάκλησης της αναστολής:

→ **Άρθρο 101 παρ. 1, 2 προϊσχ. ΠΚ:** Τρεις περιπτώσεις ανάκλησης της αναστολής, με βασική αιτία ανάκλησης την ανακάλυψη αμετάκλητων καταδικών συνολικού ύψους ανώτερου του έτους. Ειδικότερα, η διάταξη του άρθρου 101 προϊσχ. ΠΚ, προέβλεπε ότι: «1.Αν μετά τη χορήγηση της αναστολής, αλλά κατά τη διάρκειά της, αποδειχθεί ότι αυτός που την έλαβε είχε προηγουμένως καταδικαστεί αμετακλήτως σε στερητική της ελευθερίας ποινή για κάποια από τις πράξεις που ορίζει το άρθρο 99, το δικαστήριο με αίτηση του εισαγγελέα ανακαλεί την αναστολή που χορηγήθηκε.2. Αν κατά τη διάρκεια της αναστολής, καταστεί

αμετάκλητη μία καταδίκη για κάποια από τις πράξεις αυτές που τελέστηκε πριν από τη δημοσίευση της απόφασης για την αναστολή, η αναστολή θεωρείται ότι δεν χορηγήθηκε. Η ποινή που είχε ανασταλεί εκτελείται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 94 παρ. 1 και 96 παρ. 1, εκτός αν το δικαστήριο, απαγγέλοντας τη νέα καταδίκη, ρητά διατάξει με την ίδια απόφαση να διατηρηθεί η αναστολή, λόγω της ελαφράς φύσης του πλημμελήματος για το οποίο απαγγέλθηκε η νέα καταδίκη. Το ίδιο ισχύει και αν μετά την πάροδο του χρόνου της αναστολής επακολούθησε καταδίκη ή άρχισε ποινική δίωξη για πράξη που είχε τελεστεί πριν από την αναστολή, αμέσως μόλις καταστεί αμετάκλητη η καταδίκη για την πράξη αυτή»

→Άρθρο 101 ΠΚ, όπως ίσχυε με το Ν.4619/2019: Μία από τις τρεις προηγούμενες περιπτώσεις ανάκλησης (εκείνη που αναφερόταν στην παρ. 2εδ. α' του άρθρου 101 προΐσχ. ΠΚ), με βασική, όμως, αιτία ανάκλησης τη διαμόρφωση συνολικής ποινής κατ' άρθρο 97 ΠΚ ανώτερης των τριών ετών. Ειδικότερα, η διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ Ν. 4619/2019, προέβλεπε ότι: *«Αν κατά τη διάρκεια της αναστολής, καταστεί αμετάκλητη καταδίκη για πράξη που τελέστηκε πριν από τη δημοσίευση της απόφασης για την αναστολή, και η συνολική ποινή που επιβάλλεται κατά το άρθρο 97 υπερβαίνει τα τρία έτη, η αναστολή θεωρείται ότι δε χορηγήθηκε ποτέ, εκτός αν το δικαστήριο, απαγγέλοντας τη νέα καταδίκη, ρητά διατάξει με την ίδια απόφαση να διατηρηθεί η αναστολή, λόγω της ελαφράς φύσης του πλημμελήματος για το οποίο απαγγέλθηκε η νέα καταδίκη»*

→Άρθρο 101 ΠΚ, όπως τροπ. με το άρθρο 11 Ν. 4855/2021: Δύο περιπτώσεις ανάκλησης. Μία που παρέμεινε ήδη με το άρθρο 101 ΠΚ, όπως ίσχυε Ν. 4619/2019 και μία από τις τρεις που προβλέπονταν στη διάταξη του άρθρου 101 προΐσχ. ΠΚ (εκείνη που αναφερόταν στη παρ. 1 του άρθρου 101 προΐσχ. ΠΚ) με βασική, όμως, αιτία ανάκλησης την ανακάλυψη προηγούμενων αμετάκλητων καταδικών συνολικού ύψους άνω των τριών ετών για εγκλήματα δόλου και γενικότερα τις αναφερόμενες καταδίκες που προβλέπονται στη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ, όπως τροπ. με το άρθρο 9 Ν. 4855/2021. Συγκεκριμένα, στη διάταξη του άρθρου 101 ΠΚ, όπως τροπ. με το άρθρο 11 Ν. 4855/2021, ορίζεται ότι *«1. Αν μετά τη χορήγηση της αναστολής, αλλά κατά τη διάρκειά της, αποδειχθεί ότι αυτός που την έλαβε είχε προηγουμένως καταδικαστεί αμετάκλητα σε στερητική της ελευθερίας ποινή για κάποια από τις πράξεις που ορίζει το άρθρο 99, το δικαστήριο με αίτηση του εισαγγελέα ανακαλεί την αναστολή που χορηγήθηκε. 2. Αν κατά τη διάρκεια της αναστολής, καταστεί αμετάκλητη καταδίκη για έγκλημα δόλου που τελέστηκε πριν από τη δημοσίευση της απόφασης για την αναστολή, και η ποινή που επιβλήθηκε με μια ή περισσότερες αποφάσεις*

υπερβαίνει συνολικά τα τρία (3) έτη, η αναστολή θεωρείται ότι δεν χορηγήθηκε ποτέ, εκτός αν το δικαστήριο, απαγγέλλοντας τη νέα καταδίκη, ρητά διατάξει με την ίδια απόφαση να διατηρηθεί η αναστολή, επειδή η εκτέλεση της ποινής, την οποία αφορά η αναστολή, δεν είναι απολύτως αναγκαία»

Το ζήτημα διαχρονικού δικαίου που αναφύεται σχετίζεται με το ποιες είναι οι προϋποθέσεις ανάκλησης της αναστολής επί εκκρεμών υποθέσεων, και δη για πράξεις που έχουν τελεστεί ακόμη και πριν την 01.07.2019. Το θέμα αυτό θα αντιμετωπιστεί σύμφωνα με τη μεθοδολογία επίλυσης ζητημάτων διαχρονικού δικαίου, στη βάση της διάταξης του άρθρου 2 ΠΚ, όπως αναπτύχθηκε ανωτέρω. Σε κάθε περίπτωση, το μόνο βέβαιο είναι ότι μεταξύ των τριών διατάξεων, δυσμενέστερη είναι η διάταξη του άρθρου 101 προΐσχ. ΠΚ, διότι:

→προβλέπει περισσότερες περιπτώσεις ανάκλησης της αναστολής (τρεις περιπτώσεις) σε σχέση με τις άλλες δύο διατάξεις.

→αιτία για την ανάκληση της αναστολής αποτελεί η απόδειξη της ύπαρξης προηγούμενων αμετάκλητων καταδικών συνολικού ύψους μικρότερου (άνω του έτους) σε σχέση με τις άλλες δύο διατάξεις.

→το χρονικό πλαίσιο εντός του οποίου μπορεί να λάβει χώρα η ανάκληση είναι σε μεγάλο βαθμό παρόμοιο σε σχέση με τις άλλες δύο διατάξεις, σε μία δε περίπτωση ευρύτερο (βλ. άρθρο 101 παρ. 2 εδ. τελ. προΐσχ. ΠΚ «*Το ίδιο ισχύει και αν μετά την πάροδο του χρόνου της αναστολής επακολούθησε καταδίκη ή άρχισε ποινική δίωξη για πράξη που είχε τελεστεί πριν από την αναστολή, αμέσως μόλις καταστεί αμετάκλητη η καταδίκη για την πράξη αυτή*», η περίπτωση αυτή δεν προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 101, όπως ίσχυε με το Ν. 4619/2019 και όπως ισχύει με το αρ. 11 Ν. 4855/2021).

Ζήτημα 6^ο: Ακολουθούμενη μεθοδολογία σε περίπτωση ανάκλησης της αναστολής για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν την 01.07.2019.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 2 και 465 ΠΚ (βλ. ανωτέρω μεθοδολογία επίλυσης ζητημάτων διαχρονικού δικαίου) προκύπτει, ότι για πράξεις που τελέστηκαν πριν την 01.07.2019, ακολουθείται η πρακτική του προΐσχ.ΠΚ (στο βαθμό που είναι ευμενέστερη του νέου) και όταν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της αναστολής, το Δικαστήριο

εξετάζει αυτεπαγγέλτως τις προϋποθέσεις της μετατροπής (άρθρο 82 προΐσχ. ΠΚ). Στο πλαίσιο αυτό, για πράξεις που τελέστηκαν πριν την 01.07.2019, μετά από τυχόν ανάκληση της αναστολής, θα πρέπει να γίνεται έλεγχος της συνδρομής των όρων της διάταξης του άρθρου 82 προΐσχ. ΠΚ. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της ΜονΠλημΘεσ16576/2019⁹⁰, όπου με διάταξη του ο Εισαγγελέας ανακάλεσε την αναστολή, για πράξη που είχε τελεστεί πριν τη 01.07.2019 και εισήγαγε την υπόθεση στο Δικαστήριο, προκειμένου να εξεταστεί η συνδρομή των προϋποθέσεων της διάταξης του άρθρου 82 προΐσχ. ΠΚ.

3.3. Άρθρο 104Α ΠΚ

Ζήτημα 1^ο: Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας του θεσμού.

Με τη διάταξη αυτή εισάγεται στο νέο ΠΚ (Ν. 4619/2019) η μετατροπή των στερητικών της ελευθερίας ποινών απευθείας σε παροχή κοινωφελούς εργασίας και προβλέπεται πλέον η ολική (άρθρο 104Α ΠΚ) ή η μερική μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας (για ποινές φυλάκισης από τρία έως πέντε έτη, άρθρο 105 Α ΠΚ). Η μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε χρηματική (άρθρο 82 προΐσχ. ΠΚ) καταργείται διότι, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του Ν. 4619/2019, αφενός δεν είχε κανένα νομιμοποιητικό θεμέλιο, αφετέρου αγνοείται από όλες τις σύγχρονες νομοθεσίες.

Η μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας είναι υποχρεωτική, εκτός αν:

α) το Δικαστήριο κρίνει αιτιολογημένα, ότι η μετατροπή της ποινής δεν είναι αρκετή για να αποτρέψει τον δράστη από την τέλεση άλλων εγκλημάτων.

β) δεν συμφωνεί ο καταδικασθείς ή δεν είναι παρών (άρθρο 104Α παρ. 2 ΠΚ). Η σύμφωνη γνώμη του καταδικασθέντος για την μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, εδράζεται στη διάταξη του αρ. 22 παρ. 4 εδ' α Συντ. 1975, όπου απαγορεύεται απόλυτα η αναγκαστική εργασία. Άλλωστε, η σύμφωνη γνώμη του καταδικασθέντος αποτελούσε προϋπόθεση και για την περαιτέρω μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας υπό το καθεστώς του προΐσχ. ΠΚ (άρθρο 82 παρ. 4 εδ. τελ. προΐσχ. ΠΚ). Πάντως, αν ο καταδικασθείς δεν είναι παρών, μπορεί να ζητήσει τη μετατροπή της ποινής του σε παροχή κοινωφελούς εργασίας με αυτοτελή αίτησή του (άρθρο 104 παρ. 2 ΠΚ, όπως ισχύει σήμερα).

⁹⁰ ΜονΠλημΘεσ 16576/2019, Αρμεν 2019, 895 με παρατηρήσεις *Ναζίρη*.

Ζήτημα 2°: Η αναστολή της ισχύος της διάταξης του άρθρου 104 Α ΠΚ.

Η ισχύς της διάταξης του άρθρου 104 Α ΠΚ έχει ανασταλεί με το Ν. 4623/2019 και συγκεκριμένα με το άρθρο 98 του νόμου αυτού, στο οποίο ορίζεται ότι: « **1.** Αναστέλλεται η ισχύς των διατάξεων του Ποινικού Κώδικα, ο οποίος κυρώθηκε με τον ν. 4619/11.6.2019 (Α` 95), κατά το μέρος που προβλέπουν την παροχή κοινωφελούς εργασίας είτε ως κύρια ποινή είτε ως μετατροπή στερητικής της ελευθερίας ποινής ή χρηματικής ποινής. **2.** Πλημμελήματα, που προβλέπονται σε διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, ο οποίος κυρώθηκε με τον ν. 4619/11.6.2019 (Α` 95), και απειλούνται με μοναδική ποινή την παροχή κοινωφελούς εργασίας, τιμωρούνται με χρηματική ποινή». Στην αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του Ν. 4623/2019 αναφέρεται ότι: «Η ισχύς του άρθρου 81 του νόμου 4619/2019, το οποίο αφορά στην κοινωφελή εργασία και κάθε σχετική με αυτήν διάταξη, αναστέλλεται. Η αναστολή αυτή επιβάλλεται για να υπάρξει καλύτερη προετοιμασία των σχετικών διαδικασιών καθώς και διαβούλευση με τους αρμόδιους φορείς για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του νόμου».

Ζήτημα 3°: Τι θα συμβεί για τις πράξεις των οποίων η ποινή μετατράπηκε σε παροχή κοινωφελούς εργασίας σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 104 Α ΠΚ από 01.07.2019 μέχρι και πριν τις 09.08.2019, όταν τέθηκε σε ισχύ το άρθρο 98 Ν. 4623/2019, με το οποίο αναστάλη η ισχύς της διάταξης του άρθρου 104 Α ΠΚ;

Το ζήτημα αυτό, σχετικά με την παροχή κοινωφελούς εργασίας⁹¹ ως μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινή έχει περιορισμένη έκταση, δεδομένου του μικρού χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε. Ορθότερη προσέγγιση, θα ήταν οι ποινές αυτές να παραμείνουν

⁹¹ Για το ζήτημα διαχρονικού δικαίου αναφορικά με την παροχή κοινωφελούς εργασίας ως κύρια ποινή για πράξεις με χρόνο τέλεσης από 01.07.2019 μέχρι 8.8.2019, βλ. αναλυτικά *Ναζίρη*, Διαχρονικό Ποινικό Δίκαιο, 2020, 44, υποσημ 184, *Ναζίρη*, Ζητήματα διαχρονικού δικαίου που απορρέουν από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου Ποινικού Κώδικα (ΜΕΡΟΣ Β'), ΠοινΔικ 2020, 164 επ, *Κοσμάτο σε Παύλου/Κοσμάτο*, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 57-58, *Νικολόπουλο*, Η αναστολή εκτέλεσης της ποινής κατά το νέο Ποινικό Κώδικα, 7-8, εισήγηση στο επιμορφωτικό σεμινάριο της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργιών, με θέμα «ο Νέος Ποινικός Κώδικας – Ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας», Θεσσαλονίκη 17-18/10/2019 σε διαδικτυακό τόπο https://www.esdi.gr/nex/images/stories/pdf/epimorfosi/2019/nikolopoulos_2019pk.pdf

προσωρινά ανεκτέλεστες⁹², αφού δεν διαλαμβάνεται σχετική πρόβλεψη⁹³ και η εκτέλεσή τους να λάβει χώρα μετά την άρση της αναστολής που προβλέπεται στο άρθρο 98 Ν.4623/2019⁹⁴.

Ζήτημα 4^ο: Η αναστολή της ισχύος της κοινωφελούς εργασίας, είτε ως κύρια ποινή είτε ως μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής ή της χρηματικής ποινής (αρ. 98 Ν. 4623/2019), δεν διαδραματίζει ρόλο στην περαιτέρω μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας κατ' άρθρο 82 προΐσχ. ΠΚ.

Το ζήτημα που τίθεται, εδώ, είναι, εάν παραμένει ή μη η δυνατότητα περαιτέρω μετατροπής της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας κατ' άρθρο 82 προΐσχ. ΠΚ, μετά την αναστολή ισχύος της κοινωφελούς εργασίας είτε ως κύρια ποινή είτε ως μετατροπή της στερητικής ελευθερίας ποινής ή της χρηματικής ποινής κατ' άρθρο 98 Ν. 4623/2019.

Με βάση τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 νέου ΠΚ, αλλά και εκείνη του άρθρου 465 νέου ΠΚ, για πράξεις που έχουν τελεστεί πριν την 01.07.2019, εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 82 προΐσχ. ΠΚ. Έτσι, οι περιπτώσεις πράξεων που τέλεστηκαν πριν την 01.07.2019, ως προς την περαιτέρω μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας (αρ. 82 προΐσχ. ΠΚ), δεν επηρεάζονται από τη διάταξη του άρθρου 98 του νόμου 4623/2019 (εφόσον βέβαια συντρέχουν οι προϋποθέσεις που προβλέπονταν στο άρθρο 82 παρ. 5 επ. του προΐσχ. ΠΚ). Και τούτο, διότι, όπως ορθά επισημαίνεται⁹⁵ «η διάταξη του άρθρου 98 παρ. 2 Ν 4623/2019 δεν συνεπάγεται την αναστολή εν γένει των διατάξεων που ρυθμίζουν την κοινωφελή εργασία παρά μόνο εκείνων που ρητά αναφέρονται στην παραπάνω διάταξη, δηλαδή των διατάξεων του νέου Ποινικού Κώδικα που προβλέπουν την παροχή κοινωφελούς εργασίας αφενός ως κύρια ποινή και αφετέρου ως μετατροπή στερητικής της ελευθερίας ποινής ή χρηματικής ποινής». Εξάλλου, «η θέση σε αναστολή αυτών των διατάξεων δεν θα ήταν σύστοιχη με τον σκοπό της αναστολής, που ήταν η κατάλληλη προετοιμασία των αρμόδιων υπηρεσιών προκειμένου να διαχειριστούν τον αυξημένο όγκο υποθέσεων που θα

⁹² Ναζίρης, Διαχρονικό Ποινικό Δίκαιο, 2020, 44, υποσημ. 184, ο οποίος αναφέρεται στην αναστολή της παροχής κοινωφελούς εργασίας ως κύρια ποινή.

⁹³ Κοσμάτος σε Παύλου/ Κοσμάτο, Οι κυρώσεις στο νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 57 -58, ο οποίος αναφέρεται στην αναστολή της κοινωφελούς εργασίας ως κύρια ποινή.

⁹⁴ Νικολόπουλος, Η αναστολή εκτέλεσης της ποινής κατά το νέο Ποινικό Κώδικα, 7-8, εισήγηση στο επιμορφωτικό σεμινάριο της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργιών, με θέμα «ο Νέος Ποινικός Κώδικας – Ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας», Θεσσαλονίκη 17-18/10/2019 σε διαδικτυακό τόπο https://www.esdi.gr/nex/images/stories/pdf/epimorfosi/2019/nikolopoulos_2019pk.pdf

⁹⁵ Ναζίρης, Ζητήματα διαχρονικού δικαίου που απορρέουν από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου Ποινικού Κώδικα (ΜΕΡΟΣ Β'), ΠοινΔικ 2020, 164 επ.

οφείλεται στην εφαρμογή των νέων διατάξεων περί κοινωφελούς εργασίας (και όχι των διατάξεων που εφαρμόζονταν στην πράξη και υπό το προϋσχύσαν καθεστώς)»⁹⁶. Κατά συνέπεια, δεν επηρεάζεται η περαιτέρω μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας από τη διάταξη του άρθρου 98 παρ. 2 Ν 4623/2019, αφού η αναστολή αυτή αφορά την κοινωφελή εργασία ως αυτοτελή ποινική κύρωση και ως μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής, όπως προβλέπονται στο νέο ΠΚ (Ν. 4619/2019)⁹⁷. Παράλληλα, παραμένει σε ισχύ και η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 4 Ν 1240/1982, σύμφωνα με την οποία η μετατρεψιμότητα της συνολικής ποινής επί συρροής εξαρτάται από τη μετατρεψιμότητα της ποινής βάσης. Αντίστοιχα, εφαρμόζονται και οι απαγορεύσεις μετατροπής, όπου ίσχυαν. Η νομολογία που είχε αναπτυχθεί γύρω από τη διάταξη του άρθρου 82, υπό τον προϋσχύσαντα Ποινικό Κώδικα, διατηρεί τη σημασία της⁹⁸. Επομένως, για πράξεις που τελέστηκαν πριν την 01.07.2019 με βάση του όρους του άρθρου 2 παρ. 4 Ν 1240/1982, είναι επίσης δυνατή η περαιτέρω μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας για συνολική ποινή φυλάκισης (ακόμη και) μεγαλύτερης των πέντε ετών. Όμως, το ανώτατο όριο των ωρών που δύναται να καθορισθεί επί συνολικής ποινής για καταδίκες που δεν έχουν καταστεί αμετάκλητες μέχρι 01.07.2019⁹⁹ αντιστοιχεί πλέον στα οκτώ (αρ. 94 νέου ΠΚ) και όχι στα δέκα έτη (αρ. 94 παλαιού ΠΚ)¹⁰⁰.

⁹⁶ *Ναζίρης*, Ζητήματα διαχρονικού δικαίου που απορρέουν από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου Ποινικού Κώδικα (ΜΕΡΟΣ Β΄), ΠοινΔικ 2020, 164 επ.

⁹⁷ *Κοσμάτος* σε *Παύλου/Κοσμάτος*, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, 2020, 57-58 επ.

⁹⁸ Έτσι ακριβώς για όλα τα παραπάνω, *Ναζίρης*, Ζητήματα διαχρονικού δικαίου που απορρέουν από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου Ποινικού Κώδικα (ΜΕΡΟΣ Β΄), ΠοινΔικ 2020, 164 επ.

⁹⁹ ΟΛΑΠ 4/2021, ΠοινΔικ 2021, 855.

¹⁰⁰ για το ζήτημα της περαιτέρω μετατροπής της ποινής της συνολικής ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας βλ. αναλυτικά, *Βρυνιώτη*, Ο προσδιορισμός της ποινής στα στάδια της επιμέτρησης και της έκτισης, 2019, 244 επ., *Βρυνιώτη*, Πρακτική προσέγγιση των εναλλακτικών τρόπων έκτισης της ποινής. Μία περίπτωση περαιτέρω μετατροπής της συνολικής ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας. Σκέψεις με αφορμή τις αποφάσεις ΜΕΦΚακΑθ 1448/2015 και ΜΕΦΚακΑθ 897/2013, ΠοινΔικ 2017, 738 επ. Βλ. και *Καϊάφα – Γκμπάντι*, σε προηγούμενη έκδοση, Δίκαιο των ποινικών κυρώσεων, 2016, 525 επ., *Μαργαρίτης* σε προηγούμενη έκδοση, Ποινολογία, 2016, 523 επ. Από νομολογία βλ. ΑΠ 1426/2016, ΠοινΧρ 2017, 285 και ΑΠ 849/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

Ζήτημα 5^ο: Η διάρκεια της παροχής κοινωφελούς εργασίας (η μείωση των ωρών παροχής κοινωφελούς εργασίας στις οποίες αντιστοιχεί κάθε ημέρα φυλάκισης, με το αρ. 15 Ν.4855/2021)

Μία από τις τροποποιήσεις που επήλθαν στη διάταξη του άρθρου 104Α ΠΚ, με το άρθρο 15 Ν. 4855/2021, αφορά στη μείωση της διάρκειας των ωρών σε περίπτωση μετατροπής ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας. Μέχρι πρότινος, προβλεπόταν στην παρ. 1 εδ.β' και γ' της διάταξης του άρθρου 104Α ΠΚ ότι *«Κάθε ημέρα φυλάκισης δεν μπορεί να αντιστοιχεί σε περισσότερες από τρεις ώρες κοινωφελούς εργασίας. Σε κάθε περίπτωση, η διάρκεια της κοινωφελούς εργασίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τις δύο χιλιάδες ώρες, ούτε να έχει διάρκεια μεγαλύτερη των τριών ετών»* (Το εδάφιο β' της διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 104Α ΠΚ αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 5 Ν. 4623/2019 και το εδάφιο γ' της διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 104 Α ΠΚ προστέθηκε με το άρθρο 1 παρ. 6 Ν. 4623/2019). Αυτό δεν ισχύει πλέον, καθώς στη διάταξη του άρθρου 104 Α παρ. 1 ΠΚ, όπως ισχύει σήμερα, ορίζεται ότι: *«Κάθε ημέρα φυλάκισης δεν μπορεί να αντιστοιχεί σε περισσότερες από δύο (2) ώρες κοινωφελούς εργασίας. Σε κάθε περίπτωση, η διάρκεια της κοινωφελούς εργασίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τις χίλιες πεντακόσιες ώρες (1.500), ούτε να έχει διάρκεια μεγαλύτερη των τριών (3) ετών»*. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του Ν. 4855/2021, η μείωση των ωρών έλαβε χώρα *«ενόψει του ότι η παροχή κοινωφελούς εργασίας, για να υπηρετήσει τον ρόλο της, πρέπει να μπορεί να συνδυαστεί με τα οικογενειακά και επαγγελματικά καθήκοντα του καταδικασθέντος»*. Η τροποποίηση αυτή κινείται στη σωστή κατεύθυνση, διότι ο νομοθέτης αντιλήφθηκε τις πρακτικές δυσχέρειες εκτέλεσης μεγάλου αριθμού ωρών κοινωφελούς εργασίας. Μάλιστα, υπό το καθεστώς του προϊσχ. ΠΚ, όπου η παροχή κοινωφελούς προβλεπόταν ως (περαιτέρω) μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής, είχε επισημανθεί ότι το προβλεπόμενο πλαίσιο ωρών καθιστά δυσχερή την εκτέλεση στην πράξη, της έκτισης μίας ποινής με παροχή κοινωφελούς εργασίας, ειδικά στην περίπτωση που είχε επιβληθεί ποινή φυλάκισης από 4 έως 5 έτη (961-1200 ώρες)¹⁰¹. Συγκεκριμένα, υπό το καθεστώς του προϊσχ. ΠΚ (αρ. 82 ΠΚ), το ανώτατο όριο παροχής κοινωφελούς εργασίας, ανερχόταν στις 1200 ώρες, το οποίο μάλιστα επί συνολικής ποινής, με βάση τη ρύθμιση του άρθρου 94 προϊσχ. ΠΚ (ανώτατο όριο έκτισης ποινής

¹⁰¹ *Νούσκαλης*, Η λειτουργία της αναλογικότητας στις εναλλακτικές- μη φυλακτικές ποινές, 2015, 217, *Καϊάφα – Γκμπάντι*, σε προηγούμενη έκδοση, *Δίκαιο των ποινικών κυρώσεων*, 2016, 525.

φυλάκισης δέκα έτη) και εκείνη του άρθρου 2 παρ. 4 Ν. 1240/1982 μπορούσε να φτάσει ακόμα και τις 2.400 ώρες¹⁰².

Ζήτημα 6^ο: Η διαδικασία σε περίπτωση ελλιπούς ή πλημμελούς παροχής κοινωφελούς εργασίας

Με το άρθρο 15 Ν 4855/2021 προστίθεται νέα παρ. 4 στη διάταξη του άρθρου 104Α ΠΚ, η οποία προβλέπει τη διαδικασία σε περίπτωση ελλιπούς ή πλημμελούς παροχής κοινωφελούς εργασίας από τον καταδικασθέντα. Έτσι, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 104 Α ΠΚ, όπως ισχύει σήμερα, ορίζεται ότι *«αν η εργασία παρέχεται από εκείνον που καταδικάστηκε ελλιπώς ή πλημμελώς με δική του υπαιτιότητα, ο εισαγγελέας εκτέλεσης της ποινής, αφού λάβει υπόψη τη συχνότητα και σοβαρότητα της παραβίασης των υποχρεώσεων από τον καταδικασθέντα, καθώς και τον βαθμό της υπαιτιότητάς του μπορεί να προβεί σε έγγραφη προειδοποίηση εκείνου που καταδικάστηκε ή να εισαγάγει την υπόθεση στο δικαστήριο εκτέλεσης της ποινής. Υπό τις προϋποθέσεις του προηγούμενου εδαφίου, και λαμβάνοντας υπόψη το τμήμα της ποινής που εκτίθηκε, το δικαστήριο εκτέλεσης της ποινής μπορεί να διατάξει την έκτιση της φυλάκισης που επιβλήθηκε αφού αφαιρέσει την εκτιθείσα ποινή και τον χρόνο παροχής κοινωφελούς εργασίας υπολογίζοντας αυτόν σύμφωνα με την παρ. 1.»*. Στην αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του Ν. 4855/2021 αναφέρεται ότι *«Η τροποποίηση της παρ. 4 του άρθρου 104Α ΠΚ επιβλήθηκε από την τροποποίηση του άρθρου 81 στο οποίο αυτή παρέπεμπε και την ανάγκη ειδικότερης πρόβλεψης για την περίπτωση ελλιπούς ή πλημμελούς παροχής της κοινωφελούς εργασίας»¹⁰³.*

IV. Συμπέρασμα

Είναι γεγονός ότι, από την εφαρμογή των διατάξεων του νέου ΠΚ (Ν. 4619/2019), σχετικά με το υπό συζήτηση θέμα έχουν δημιουργηθεί αρκετά πρακτικά προβλήματα. Αναμένεται δε να δημιουργηθούν ακόμη περισσότερα, ιδίως σε επίπεδο διαχρονικού δικαίου, καθώς τα ζητήματα που αναφύονται, από τη θέση σε ισχύ του Ν 4855/2021, βρίσκονται προ των πυλών. Υπό το φως

¹⁰² βλ. Βρυνιώτη, Ο προσδιορισμός της ποινής στα στάδια της επιμέτρησης και της έκτισης, 2019, 244 επ., Βρυνιώτη, Πρακτική προσέγγιση των εναλλακτικών τρόπων έκτισης της ποινής. Μία περίπτωση περαιτέρω μετατροπής της συνολικής ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας. Σκέψεις με αφορμή τις αποφάσεις ΜΕΦΚακΑθ 1448/2015 και ΜΕΦΚακΑθ 897/2013, ΠοινΔικ 2017, 738 επ.. Από νομολογία βλ. ΑΠ 1426/2016, ΠοινΧρ 2017, 285 και ΑΠ 849/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁰³ Βλ. σχετικές παρατηρήσεις στο κεφ. 3.1. Ζήτημα 6^ο, αναφορικά με την αντίστοιχη τροποποίηση που επήλθε στη διάταξη του άρθρου 99 ΠΚ, με το άρθρο 9 του Ν. 4855/2021.

του συνόλου όλων των ανωτέρω, σε ένα συμπέρασμα μπορεί κανείς με βεβαιότητα να καταλήξει: το έργο του εφαρμοστή του δικαίου καθίσταται ιδιαίτερα δυσχερές, με δεδομένο το διαφαινόμενο περιβάλλον εφαρμοστικής ανασφάλειας, στο πεδίο της αναστολής και της μετατροπής της ποινής, θεσμών οι οποίοι άπτονται επί του πλέον κρίσιμου ζητήματος για το κατηγορούμενο, τη διατήρηση ή τη στέρηση της ελευθερίας του.